

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Jan Slomek

Proměny sportovního zpravodajství ČTK

1988 – 2008

Vliv digitalizace a internetizace na práci tiskové agentury

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Jan Slomek**

Vedoucí práce: **PhDr. Ludmila Trunečková**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SLOMEK, Jan. *Proměny sportovního zpravodajství ČTK 1988 – 2008: Vliv digitalizace a internetizace na práci tiskové agentury*. Praha: Univerzita Karlova, IKSŽ, Katedra žurnalistiky, 2009. 48 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ludmila Trunečková.

Anotace

Tato práce porovnává textové sportovní zpravodajství České (respektive Československé) tiskové kanceláře v letech 1988 a 2008, v obou případech z mistrovství Evropy ve fotbale. Roku 1988 se konalo bez československé účasti (nejen fotbalové, ale i agenturní) ve Spolkové republice Německo, o dvacet let později (tentokrát se zastoupením fotbalové reprezentace České republiky i zpravodajů ČTK) v Rakousku a Švýcarsku. „Německý“ šampionát se odehrával ještě před nástupem a prudkým rozvojem nových technologií (digitalizace a internet), navíc v době, kdy svět stále zůstal „třídně rozdělen“.

Referování o těchto dvou událostech sleduji v chronologickém výběru odděleně, poté porovnávám, v jakých aspektech se zpravodajství shoduje a v jakých naopak liší. Základním pramenem pro tuto komparaci byl archiv infobanky ČTK, obsahující veškeré zpravodajství, jež agentura o obou šampionátech zveřejnila, jako cenný zdroj informací o poměrech v agentuře posloužilo jedno pamětnické interview, v plném znění uvedené v závěru jako samostatná příloha.

Cílem práce není provést komplexní analýzu dvacetiletí 1988 – 2008 ve vývoji sportovního zpravodajství ČTK, ale ukázat, k jakým kvantitativním i kvalitativním změnám za tu dobu došlo. Komparační kapitola sleduje změny v počtu, typologii i tematickém záběru zpráv, všímá si též proměn v jazykové a stylistické rovině zpravodajství, zachycuje i dobové politické a ideologické pozadí agenturní práce.

Annotation

This piece of work makes a comparison of the way the Czech news agency (respectively Czechoslovakia) reported written news stories in the years 1988 and 2008, in both years focusing on the European Football Championships. In 1988 Czechoslovakia did not take part in the competition that was held in West Germany, not only as a football team but also as a news agency. 20 years later when the championships were held in Austria and Switzerland the Czech Republic were present not only as a football team but also as the Czech news agency CTK. The German championships took place before the introduction and quick development of new technologies (like digitalisation and Internet for example), but at the same time during a period where the world was still divided by many different barriers. I refer to both of these events individually in chronological order, after making a comparison in which areas the news stories were similar and in which areas they were different. The main source of information for the comparisons was the vast archive that CTK has available within its info-bank, which contains all of the news and stories that the agency published during these two events. Another valuable source that uncovered the relationships within the agency was from a personal memorial interview, which can be viewed in full as a supplement at the end of this paper. The aim of this work is not to show the complex analysis of the development of sporting news of the 20 years between 1988 and 2008, but more to show how things changed as far as quantity and quality of the news that was made available to the public. The chapters of comparison follow the changes in the amount, typology and range of themes that were discussed. There is also a section about the way that the use of language and the way that the style was presented differed during the two periods. The paper also catches and highlights some of the political and ideological aspects that played roles within the agency.

Klíčová slova

Agentura, ČTK, fotbal, ME 1988, ME 2008, sport, zpravodajství.

Keywords

Press agency, ČTK, football, UEFA European Championship 1988, UEFA EURO 2008, sport, press service.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti i pro účely výzkumu a studia.
3. Tato práce má (kromě přílohy) 48 stran, počet znaků (včetně mezer) je 109 484.

V Praze dne 18. května 2009

Jan Slomek

Poděkování

Na tomto místě děkuji paní PhDr. Ludmile Trunečkové za svědomité vedení práce.

Obsah

ÚVOD	9
1. POSTAVENÍ SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ V RÁMCI ČTK.....	10
1.1 ZAČÁTKY SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ V ČTK.....	10
1.2 CHARAKTERISTIKA SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ ČTK V ROCE 1988	11
1.3 CHARAKTERISTIKA SPORTOVNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ ČTK V ROCE 2008	12
2. ME 1988 Z POHLEDU ČTK	13
2.1 ZÁKLADNÍ SPORTOVNÍ PARAMETRY ME 1988.....	13
2.2 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK PŘED ME 1988.....	14
2.3 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK V PRŮBĚHU ME 1988.....	16
2.4 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK PO ME 1988.....	25
3. ME 2008 Z POHLEDU ČTK	27
3.1 ZÁKLADNÍ SPORTOVNÍ PARAMETRY ME 2008.....	27
3.2 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK PŘED ME 2008.....	27
3.3 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK V PRŮBĚHU ME 2008.....	32
3.4 ZPRAVODAJSTVÍ ČTK PO ME 2008.....	40
4. KOMPARACE ME 1988 S ME 2008	42
4.1 TYPOLOGIE AGENTURNÍCH ZPRÁV	42
4.1.1 Pozápasové zprávy	42
4.1.2 Další typy zpráv	43
4.1.3 Rozhovory	43
4.1.4 Flešové zprávy.....	44
4.1.5 Verze zpráv	45
4.1.6 Opravy zpráv	46
4.2 ATRIBUTY AGENTURNÍCH ZPRÁV	46
4.2.1 Klíčová slova.....	46
4.2.2 Priorita.....	47
4.2.3 Titulky	47
4.2.4 Domicil.....	48

4.2.5	Podpis	49
4.3	GRAFICKÁ PODOBA AGENTURNÍCH ZPRÁV	49
4.3.1	Hlavička	49
4.3.2	Turnajová tabulka.....	50
4.3.3	Typografická podoba textu.....	51
4.4	JAZYK AGENTURNÍCH ZPRÁV	51
4.5	POLITICKÉ A IDEOLOGICKÉ POZADÍ AGENTURNÍCH ZPRÁV.....	53
	ZÁVĚR.....	55
	RESUMÉ.....	56
	SUMMARY.....	57
	POUŽITÁ LITERATURA.....	57
	INTERNETOVÉ ZDROJE	58
	PŘÍLOHA.....	59

Úvod

Tato práce chce ukázat, v čem a jak se změnilo textové sportovní zpravodajství v ČTK (zkratka označovala v různých dobách různé skutečnosti: v roce 1988 Československou tiskovou kancelář, v roce 2008 nástupnickou Českou tiskovou kancelář) mezi lety 1988 a 2008. K tématu vlivu digitalizace a internetizace na práci tiskové agentury chci přispět srovnáním reflexe dvou sportovních událostí, které od sebe dělí přesně 20 let. V obou případech jde o evropský šampionát ve fotbale. Roku 1988 se uskutečnil ve Spolkové republice Německo (dále ME 1988), o dvacet let později v Rakousku a Švýcarsku (dále ME 2008). Agenturní obrazy těchto dvou událostí sleduji odděleně a v závěru je porovnávám, neanalyzuji tudíž celé dvacetiletí vývoje sportovního zpravodajství ČTK.

V období vymezeném uvedenými letopočty se výrazně rozšířily technologické možnosti agenturního zpravodajství. Nástup digitalizace a internetu umožnil výrazné zrychlení práce a zkvalitnění produkce.

Srovnání má však ještě další rozměr. Na počátku sledovaného dvacetiletí se v Československu změnil politický systém. Po letech totality se česká (a s ní i slovenská) společnost vrátila k demokratickým principům, což také ovlivnilo obsah agenturního zpravodajství.

Všechny tyto faktory poznamenaly rovněž jazyk a styl sportovního zpravodajství.

Primárním zdrojem pro tuto srovnávací práci byl archiv internetové infobanky ČTK, ve které agentura dává klientům k dispozici svou produkci od roku 1988 do současnosti (tedy i kompletní zpravodajství z obou fotbalových ME). Jako další cenný zdroj mi vedle citovaných odborných publikací posloužilo interview s JUDr. Ladislavem Josefem – současným vedoucím (v roce 1988 redaktorem) sportovní redakce ČTK a dlouholetým zaměstnancem agentury, jenž aktivně spoluvytvářel zpravodajský servis z obou sportovních akcí.

Kromě materiálů ČTK ze samotného průběhu turnaje si práce všímá i produkce agentury před ME, a to od chvíle vydání oficiálních soupisek zúčastněných celků. V roce 1988 to bylo devět dní před začátkem turnajem (1. června 1988) a v roce 2008 deset dní před zahájením (28. května 2008). Zhruba ve stejném rozsahu je zmapováno i zpravodajství ČTK po skončení

obou turnajů. V chronologickém výběru uvádím a komentuji nejpříznačnější agenturní texty z obou sportovních akcí. Jimi chci ilustrovat kvalitativní a kvantitativní rozdíly ve sportovním zpravodajství ČTK let 1988 a 2008.

Všechny texty (tedy i jejich titulky) z archivu infobanky ČTK jsou zde citovány v autentickém znění – se všemi grafickými odlišnostmi, nepřesnostmi, eventuálně i pravopisnými chybami.

Téma své bakalářské práce jsem si zvolil proto, že se zabývám (i aktivně) sportovní žurnalistikou se zaměřením na fotbal a sám jsem servis ČTK už vícekrát využil. Porovnání agenturního zpravodajství z ME 2008 se zpravodajstvím z ME 1988 (které pro mne – s ohledem na můj věk – představuje vzdálenou historii) mi umožnilo pochopit řadu oborových souvislostí a vytvořit si přesnější obraz o tom, co a jak agentura v „dávné“ i nedávné minulosti nabízela svým klientům.

1. Postavení sportovního zpravodajství v rámci ČTK

1.1 Začátky sportovního zpravodajství v ČTK

Sportovní zpravodajství nebylo součástí ČTK od samých počátků této agentury. Ta byla založena už 28. října 1918 z rozhodnutí Národního výboru československého, jejím úkolem bylo informovat o důležitých otázkách politických, společenských a kulturních, musela také řešit svoje vnitřní otázky organizační a získat si autoritu a prestiž v tehdejší mediální světě. Na sport zpočátku prostě nebyl čas.

Přítom vznik trhu se sportovními informacemi v českém prostředí není vázán až na vznik samostatné republiky v roce 1918. Čtenáři tuzemských deníků se setkávali se sportovními zprávami pravidelně už od 90. let 19. století. Samostatná sportovní redakce ČTK vznikla roku 1927, zpočátku zaměstnávala pouze dva až tři stálé redaktory a několik externistů. „Existenci sportovního servisu nikdo neschválil a nikdo se jím vlastně ani nezabýval – do doby, než o něj

v roce 1926 projevil zájem Radiojournal. Za nový servis byl důležitý abonent ochoten i zaplatit, a to prakticky stejnou sumu jako za politické zprávy.“¹

Už v meziválečném období věnovala ČTK ze všech sportů největší pozornost fotbalu. V tom je tehdejší situace velmi podobná dnešní praxi. Nejznámějším prvorepublikovým redaktorem ČTK se sportovní specializací však nebyl žádný odborník na kopanou, ale populární šachový publicista a aktivní šachista Karel Opočenský. Vedle šachového zpravodajství mělo významné postavení také zpravodajství dostihové.²

V nesvobodných poměrech před rokem 1989 podléhala ČTK ideologickému dozoru, který se projevoval i v oblasti sportovního zpravodajství. „Redakce tělovýchovy a sportu“ byla organizačně přiřčena k politické redakci ČTK. Podle dobových požadavků mělo sportovní zpravodajství přinášet „nejen výsledky a popisy sportovních utkání a soutěží“, ale také přispívat „k propagaci masové tělovýchovy, kladných morálních aspektů sportovní činnosti, myšlenek mezinárodní spolupráce a míru“.³

1.2 Charakteristika sportovního zpravodajství ČTK v roce 1988

Sportovní redakce ČTK zaměstnávala roku 1988 deset redaktorů v Praze, jednoho v Brně a jednoho v Ostravě. Samostatné oddělení existovalo v Bratislavě, kde pracovalo šest sportovních redaktorů. Zpravodajství agentury se snažilo – podobně jako dnes – pokrývat významné domácí i zahraniční sportovní akce. Osobní přítomnost redaktorů na zahraničních podnicích typu mistrovství Evropy ve fotbale však nebyla samozřejmostí; zpravodaj ČTK byl vyslán do místa události (zvláště když se konala na Západě) zpravidla pouze v případě účasti československého národního týmu.

Na sklonku 80. let minulého století už byl ideologický tlak na agenturní sportovní zpravodajství nižší než například ještě v době sovětského i československého bojkotu letních olympijských her 1984 v Los Angeles. Souvisí to s uvolňováním politických poměrů v SSSR

---

¹ STEJSKAL, Jan. *Zprávy z českého století. Tiskové agentury a česká společnost 1848 – 1948*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008, s. 167. ISBN 978-80-7387-170-3.

² *Ibid.*, s. 169.

³ HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1983, s. 130.

od roku 1985 (nástup Michaila Gorbačova k moci). V té době už podle vyjádření Ladislava Josefa „neexistovala cenzura v tom smyslu, že by někdo ‚shora‘ zasahoval do vytvořených zpráv“, avšak „existovala ‚obecná nařízení‘, která zakazovala propagovat profesionální sport“.⁴ Servis ČTK, jak dokládají záznamy v agenturní infobance, se i v roce 1988 vyhýbal například zprávám ze světa golfu nebo severoamerického profesionálního hokeje (NHL).

Fotbal měl v rámci sportovního zpravodajství ČTK výlučné postavení. Jako tradičně nejpobulárnějšímu sportu mu byla v agenturní produkci věnována největší pozornost. I v této oblasti však fungoval jistý ideologický filtr. Například zprávy „z anglické ligy v servisu ČTK (...) nevycházely“⁵. Toto dnes nepochopitelné omezení bylo absurdně zdůvodňováno hledisky „recipročními“: ČTK nebude pravidelně referovat o anglických fotbalových soutěžích proto, že ani britské agentury a další média nepřinášejí informace o československé fotbalové lize.

Z dnešního pohledu se jeví postavení sportovního zpravodajství ČTK v roce 1988 jako okrajové. To přinášelo paradoxně i jisté výhody: sportovní redakce měla „určitou autonomii a do její práce prakticky nikdo nezasahoval“⁶. Jedním z důkazů toho, že ostatní oblasti agenturního zpravodajství byly pro vedení ČTK důležitější než sport, je absence většiny archivních záznamů z této oblasti před vznikem digitálního archivu v roce 1988.

1.3 Charakteristika sportovního zpravodajství ČTK v roce 2008

Situace v ČTK v devatenáctém roce po pádu komunistického režimu je v řadě ohledů odlišná od poměrů v roce 1988. Agentura pracuje ve svobodném mediálním prostoru. Ztratila sice monopol státní instituce, nicméně v konkurenčním prostředí představuje pro ostatní média prestižní, důvěryhodný a spolehlivý zdroj informací. V roce 2008 nebyly cesty sportovních redaktorů do zahraničí (bez ohledu na účast českých sportovců na daných akcích) už dávno limitovány překážkami politickými. Jistá omezení však zůstávají. Způsobena jsou jednak zaměřením celé agentury: na rozdíl od AP či Reuters nemá ČTK ambice – i vzhledem k

---

⁴ Interview autora s Ladislavem Josefem pro účel této práce. Duben 2009.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

velikosti české populace – informovat zevrubně o všem, co se ve světě děje, primární jsou pro ni události spjaté s českou společností a požadavky českých médií.

Roku 2008 zaměstnávala sportovní redakce ČTK deset redaktorů a šest editorů v Praze, jednoho redaktora v Brně a jednoho v Ostravě. Jak patrně, ve srovnání s rokem 1988 se počet pracovníků sportovní redakce nezměnil (18), avšak vzhledem k tomu, že po zániku federace se slovenská redakce oddělila, znamenají stejné personální počty vlastně výrazný nárůst. Přitom po pádu železné opony ČTK významně redukovala počet zahraničních korespondentů, v případě potřeby pomáhajících i sportovnímu servisu. Ještě „v roce 1989 měla ČTK stále zpravodaje v cca 20 zemích“, některá z těchto míst byla zrušena „i v souvislosti s novou zahraničněpolitickou orientací země po roce 1989 – Kábul, Hanoj, Havana“.⁷ Zahraniční zpravodaje má nyní ČTK „v devíti zemích: v Belgii (Brusel), ve Francii (Paříž), v Německu (Berlín), Polsku (Varšava), v Rakousku (Vídeň), v Rusku (Moskva), na Slovensku (Bratislava, Banská Bystrica, Žilina a Košice), v USA (New York) a ve Velké Británii (Londýn)“.⁸

2. ME 1988 z pohledu ČTK

2.1 Základní sportovní parametry ME 1988

Osmé mistrovství Evropy v kopané, označované též jako EURO 1988 či zkráceně EURO 88, se konalo od 10. do 25. června 1988 ve Spolkové republice Německo. Podle tehdejšího hracího řádu se závěrečného turnaje zúčastnilo jen osm celků namísto dnešních šestnácti. Sedm národních týmů se muselo kvalifikovat, SRN měla zaručený start jako pořadající země. Československá socialistická republika se na šampionát nedostala, protože skončila v kvalifikační skupině druhá za postupujícím Dánskem. Mezi účastníky ME 1988 patřily Anglie, Dánsko, Irsko, Itálie, Nizozemsko, Spolková republika Německo, Sovětský svaz a Španělsko. Těchto osm mužstev bylo rozděleno do dvou základních skupin po čtyřech (každě

---

⁷ TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Tiskové agentury*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, s. 102. ISBN:80-7184-459-4.

⁸ ŠMÍD, Milan – TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, s. 148. ISBN: 978-80-246-1661-2.

mužstvo tedy sehrálo tři zápasy) a týmy z prvních dvou míst postoupily do semifinále. Mistry Evropy se nakonec stali fotbalisté Nizozemska, kteří ve finále porazili Sovětský svaz 2:0.

2.2 Zpravodajství ČTK před ME 1988

Ve sledovaném úseku před šampionátem vydala ČTK k turnaji podle infobanky celkem 23 samostatných zpráv. Jsou mezi nimi také různé zajímavosti (i bezprostředně nesouvisející s fotbalem) a informace rovněž o přípravných zápasech účastníků, často s poloamatérskými týmy. Ve zpravodajství ČTK však není dostatek statistických informací. Chybí bližší představení týmů, hráčů, trenérů, stadionů či rozhodčích. Neobjevily se (pravděpodobně i z ideologických a politických důvodů) ani zprávy o nadějích a očekáváních domácích fanoušků. Před ME nebyly zveřejněny ani názory a prognózy fotbalových expertů a osobností, dokonce ani těch československých.

Jak je již uvedeno výše, Československo se na závěrečný turnaj nekvalifikovalo, a ČTK tedy do Spolkové republiky Německo své zpravodaje nevyslala, což výrazně ovlivnilo charakter celého zpravodajství.

Před ME 1988 se psalo především o novinkách z účastnických zemí – o jejich přípravných zápasech, absencích reprezentantů... Často byli citováni trenéři účastníků a ČTK také vydávala zprávy o plánovaných bezpečnostních opatřeních na turnaji. Informace tedy musela agentura získávat z jiných, převážně zahraničních zdrojů: „Zpravodajství v Praze jsme dělali tři, velkou část informací, včetně sestav a nejrůznějších statistik, jsme získávali z televizních přenosů. Vedle toho jsme využívali podobně jako dnes agentury, tedy Reuters (v roce 1988 bylo pro tuto agentura v československém prostředí používáno označení Reuter, pozn. J. S.), AP, AFP, DPA a specializovanou německou sportovní agenturu SID.“⁹

Dne 1. června 1988 (devět dní před oficiálním začátkem ME) vydává ČTK kompletní soupisky všech osmi zúčastněných týmů. První text, který je zároveň vysvětlivkou ke statistickým datům, vyšel v 10:28 pod názvem „**Soupisky jednotlivých mužstev**“. Všech osm sestav následovalo do 30 minut od původní zprávy. Soupisky měly jednotnou podobu. Titulkem byl vždy jednoslovný název nebo zkratka účastnické země („**Dánsko**“, „**Itálie**“,

---

⁹ Interview autora s Ladislavem Josefem pro účel této práce. Duben 2009.

„SSSR“) a v textu, řazeném podle čísla dresu hráče, byla dále vždy uvedena jména nominovaných fotbalistů, jejich pozice na hřišti, ligový klub a datum narození. Pod týmem je uvedeno i jméno trenéra.

Další informace k ME vydala ČTK až 6. června v příspěvku „**EURO 88-přípravy**“. Jde o zprávu složenou ze sedmi samostatných odstavců, oddělených mezititulky. Kromě výsledků a průběhu přípravných zápasů účastníků ME přináší tzv. „skládačka“¹⁰ v posledním odstavci za anglickou přípravou i kurzy londýnských bookmakerů na vítěze šampionátu: „...Zajímavější jsou však názory londýnských bookmakerů na vyhlídky jednotlivých účastníků ME v předvečer zahájení. Největším favoritem je celek NSR, ne (sic!) něžž jsou přijímány sázky v poměru 2:1. Následují Anglie a Nizozemí /5:1/, SSSR a Itálie /13:2/, Dánsko /12:1/, Španělsko /16:1/ a Irsko /20:1/.“

V následujícím dni (7. června 1988) vyšel kromě výsledků přípravných zápasů i reportážní text: „**Do Frankfurtu nad Mohanem přiletěla dnes z Moskvy výprava**“. V jednom ze tří odstavců této krátké reportáže je jednou větou citován i trenér SSSR Valerij Lobanovskij. „**Na blížící se mistrovství Evropy v kopané se pečlivě**“ je zpráva, která se zabývá fanoušky a organizátory ME, informuje o prodeji lístků a bezpečnostních opatřeních na turnaji. V dalším textu z tohoto dne („**Fotbalová horečka tři dny před zahajovacím výkopem v**“) dostávají prostor trenéři všech zúčastněných zemí, tipující největšího favorita turnaje. Titulek vůbec nekoresponduje s textem, protože je to opět nedokončená úvodní věta: „Fotbalová horečka tři dny před zahajovacím výkopem v pátek v Du:sseldorfu stoupá a společně s ní se stále častěji objevuje otázka, kdo stane na evropském trůnu.“ Text je přehlacený informacemi a tehdejší uživatel se v něm pravděpodobně obtížně orientoval. Tři dny před zahájením se objevil v servisu ČTK i článek „**Přípravy na EURO-88 vrcholí**“, který je jakýmsi „otvírákem“ k ME (píše se v něm o národních týmech a jejich šancích, velkém zájmu fanoušků i médií atd.). K rozsáhlému prvnímu odstavci jsou „přilepena“ další dvě témata. První je o kritizovaném západoněmeckém útočníkovi Rudim Völlerovi, kterého se zastává trenér SRN Franz Beckenbauer. Závěrečný odstavec cituje článek sovětského deníku Pravda, hodnotící šance fotbalistů SSSR na šampionátu. Některé stručné informace vycházejí samostatně, přestože se podobají jednodstavcovým textům ve složených zprávách.

---

¹⁰ Interview autora s Ladislavem Josefem pro účel této práce. Duben 2009.

Například článek „**Nizozemí-Quick Nijmegen 8:1 (2:0) v předposledním**“ vlastně obsahuje jen jeden odstavec se třemi větami o přípravném zápase jednoho z účastníků.

O den později (8. června 1988) vydala ČTK podobné materiály – s jednou výjimkou, kterou je text „**Čs. pozorovatelé do NSR**“. Zpráva informuje o tříčlenné výpravě trenérů a funkcionářů, která odjíždí do dějiště šampionátu. Další složená zpráva téhož data „**Zahájení se rychle blíží**“ informuje o započítávání žlutých karet z kvalifikace do závěrečného turnaje, o pěti hráčích, kteří oslaví v průběhu turnaje narozeniny, či o bezpečnostní kampani německé policie nazvané „Pryč s chuligány“.

Den před zahájením turnaje (9. června 1988) byla hlavním materiálem zpráva „**Mistrovství Evropy startuje**“. Jde o nejrozsáhlejší příspěvek před ME, ve kterém ČTK v šesti odstavcích s mezititulky typu „Kde hledat favority?“ nebo „Největší šance má NSR“ spekuluje o favoritech a do role největšího obsazuje domácí reprezentaci. Autor dále hledá souvislosti v historii evropských šampionátů, zmiňuje medailově nejúspěšnější země a připomíná kvalifikaci, ze které neprošel kromě ČSSR ani obhájce trofeje Francie. Ve zprávě „**Bezpečnost na stadiónech je nejaktuálnějším problémem**“ se přes jednoznačný název týká bezpečnosti a policejního opatření proti potencionálním výtržníkům jen polovina z šesti odstavců článku. Poslední zpráva dne, který vyšla ve 22:15, má titulky „**V jakých sestavách?**“ a už den před zahájením přináší soupisky Německa a Itálie pro zahajovací zápas ME. Překvapivě nejde o předpokládané sestavy, ale o ty oficiální, jak je ohlásili oba trenéři. V textu se připomíná i čas a místo výkopu i jméno hlavního rozhodčího utkání.

2.3 Zpravodajství ČTK v průběhu ME 1988

Během 16 dnů turnaje ME 1988 vydala ČTK podle archivu infobanky 115 zpráv + 27 flešových zpráv.¹¹ Lze říci, že zpravodajsky byla tato událost pokryta dostatečně. Obsažně a výstižně působí jak referáty po zápasech, tak upoutávky na ně (ty vycházely většinou den před utkáním). Statistiky jako tabulky skupin a nejlepší střelci turnaje nevycházely pravidelně. Rušivým prvkem je i velké množství složených zpráv s často nekorespondujícími titulky.

---

¹¹ Ve zpravodajství ČTK v roce 1988 nahrazovaly fleše i bleskové zprávy. Tehdejší fleš s prioritou č. 1 byla i ve sportovním zpravodajství z ME 1988 „první zprávou oznamující novou významnou skutečnost“ (Kolektiv autorů. *Zpravodajství v médiích*. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, s. 38. ISBN 80-246-0248-2.)

Základem zpravodajství z ME 1988 byly zprávy z utkání, ke kterým jsou v den utkání (nebo druhý den) připojeny komentáře trenérů, někdy i hráčů. Hodně se psalo o výtržnostech chuligánů a reakcích na ně. Objevují se i ohlasy šampionátu mezi známými evropskými a světovými fotbalovými odborníky (současnými i bývalými trenéry, hráči...). Nejčastější typ zprávy je ale, podobně jako před turnajem, složená zpráva s více tématy.

V den oficiálního zahájení ME 1988 – 10. června – vydala ČTK celkem sedm zpráv. Článek „**Jaké jsou šance a tipy?**“ přináší názory osmi trenérů a osmi fotbalistů. Z každé země jsou vybráni dva zástupci, kteří spekulují o největším favoritovi turnaje. V čele zprávy se objevují i sázkové kurzy na jednotlivé týmy. Text je pak rozdělen na citace trenérů a citace hráčů, které jsou za sebe až nepřírozně seřazeny, což text znepřehledňuje. Ne každý dotazovaný navíc sděluje něco zajímavého, ale ČTK dala zřejmě v rámci objektivitý stejný prostor všem stranám. „**Sobota na ME**“ je upoutávka (v žargonu sportovních novinářů „preview“) na sobotní zápas mezi Dánskem a Španělsko. Článek kromě popisu aktuální formy obou celků a zdravotního stavu fotbalistů cituje i dánského trenéra a jednou větou též španělský deník El País: „+Obrana je jako ze skla+“. V dolní části textu se pak objevují předpokládané sestavy obou mužstev a jméno hlavního rozhodčího. Podobného rázu je i dokument „**Neděle na ME**“, který rozebírá, jak název napovídá, týmy ze dvou nedělních zápasů. „**Slavnostní zahájení EURO-88**“ je tříodstavcový příspěvek o úvodním ceremoniálu. Citován je zde předseda fotbalového svazu SRN Hermann Neuberger, v poslední větě jsou uvedena i jména přítomných západoněmeckých politiků: kancléře Helmuta Kohla a ministra zahraničních věcí Hanse-Dietricha Genschera. Zpravodajství ČTK ze samotného zápasu mělo čtyři podoby. První zprávou z utkání SRN – Itálie je poločasová fleš „**NSR-Itálie , poločas 0:0**“ ve 21:05. O čtyři minuty později ČTK informuje o zápasu jakoby „on-line“ v článku „**NSR-Itálie**“, v jehož textu se objevují sestavy obou mužstev, jméno hlavního rozhodčího a počet diváků. Po skončení utkání vyšla ve 22:06 druhá fleš: „**NSR-Itálie 1:1 /0:0/**“. Už o šest minut později se objevil referát o zápase s jednoduchým titulkem v podobě výsledku „**NSR -Itálie 1:1 /0:0/**“. Text má čtyři odstavce. V prvním jsou uvedeny statistiky zápasu (střelci branek, hlavní rozhodčí, počet diváků, držitelé karet a střídání). V dalších třech je detailní popis fotbalových akcí zápasu. V den úvodního utkání ČTK nepřinesla hlasy aktérů, nevydala tabulku skupiny ani tabulku se jmény střelců branek.

Následující den (11. června) vypadá struktura zpravodajství ČTK podobně i ze zápasu Dánsko – Španělsko. Poločasová a konečná fleš, poločasový vstup a pozápasový referát. Zhruba

hodinu a půl po referátu tentokrát vydala agentura hlasy obou trenérů pod titulkem „**Řekli po utkání**“. Zpráva obsahuje jen dvě jména, za nimi zkratku země, dvojtečku a jejich přímé řeči v podobě dvou a čtyř vět. Úplně chybí background v podobě připomenutí odehraného utkání a dalších tvůrčích vkladů agentury. K zahajovacímu zápasu SRN – Itálie se ČTK vrátila až textem „**Evropský šampionát sice pokračuje dalšími zápasy, ale**“. Složený článek s přesahujícím titulkem, jehož hlavní náplní je hodnocení premiérového zápasu oběma trenéry, vyšel až v 18:17. V dalších odstavcích se zmiňují lehká zranění italských a německých fotbalistů a informuje se o výtržnících zadržovaných policií.

Dne 12. června vyšly dva podobné články s totožným titulkem „**Zajímavosti z ME**“. Jde opět o složené články s šesti, respektive čtyřmi odstavci. Různá témata týkající se více či méně fotbalového šampionátu ale nejsou stejně důležitá. Jedním z odstavců je například v prvním článku informace o vážném zranění španělského obránce Antonia Camacha a hned v dalším odstavci se objevuje zážitek anglického trenéra Bobbyho Robsona: ztratil na letišti cestovní kabelu s doklady, akreditační kartou i penězi, ale poctivý nálezce vše v pořádku odevzdal na policii. Tato drobnost může být důkazem uvolňování poměrů, mezi fotbalové zpravodajství agentura „vměstnala“ informaci o tom, že v „kapitalistické cizině“ jsou také slušní a poctiví lidé. První zápas Sovětského svazu na turnaji (proti Nizozemsku, s nímž se SSSR nakonec potkal i ve finále) hodnotí ČTK v referátu „**Nizozemí -SSSR 0:1 (0:0)**“ objektivně. Paradoxně chválí víc poražené než vítěze. „Jinak však sovětský brankář, slavící 31. narozeniny, příliš jistotou neoplýval, chyboval zejména při vysokých centrech...“, naopak „+Oranje+ výborně kombinovali, dokonale ovládali míč, zatímco sovětským hráčům se díky nepřesnostem pokusy o protiútok nedařily“. V druhé části textu je ale pochválen i sovětský brankář: „A když se navíc skvěle rozlchtal Dasajev a poradil si s další Koemanovou tvrdou střelou i Woutersovým lobem, bylo o vítězství svěřenců trenérů Lobanovského rozhodnuto.“ Ani po obou zápasech druhé skupiny ČTK nevydává průběžnou tabulku či tabulku nejlepších střelce.

Následující den (13. června) byl prvním volným dnem na ME, čehož ČTK využila k podrobnější analýze nedělních zápasů. Prvním materiálem je text „**Úspěšná Lobanovského taktika**“, obsahující rozšířené hlasy obou trenérů po utkání Nizozemsko – SSSR. V tomto případě nejde pouze u holé citace trenérů, článek má shrnující čelo a do textu je mezi výpovědi Valerije Lobanovského a Rinuse Michelse vložen i komentář ČTK. Zajímavé je, že brankář SSSR ještě o den dříve v prvním poločase „příliš jistotou neoplýval, chyboval

zejména při vysokých centrech“, dnes však fotbaloví odborníci podle ČTK „oceňují vynikající výkon brankáře Rinata Dasajeva, který tak důstojně oslavil své 31. narozeniny.“ Text **„Jack Charlton vystoupil ze stínu“** je náčrt portrétu trenéra Irů, jehož tým nečekaně porazil Anglii, žánrově připomíná dnešní profil.¹² ČTK poprvé od začátku šampionátu cituje britskou tiskovou agenturu Reuter: „Velký Jack po více než dvaceti letech konečně vystoupil ze stínu svého mladšího bratra Bobbyho.“ Druhá věta je podobně sentimentální: „Jack si získal místo v srdci každého irského fanouška.“ Článek dále obsahuje biografické údaje Jacka Charltona a historickou informaci, že Irové porazili Anglii poprvé od roku 1949. K článku je opět „přilepen“ poslední odstavec, který znovu reflektuje řádění a posléze zatýkání především anglických chuligánů. Vandalismu se týká i krátká zpráva s titulkem **„Londýn“**, ve které ČTK cituje britského ministra sportu Colina Moynihana odsuzujícího řádění anglických fotbalových výtržníků. Dalšími příspěvky tohoto dne jsou například upoutávky na úterní zápasy SRN – Dánsko (**„Úterý na ME“**) a Itálie – Španělsko ve stejnojmenné zprávě.

Ve zpravodajství ČTK ze 14. června zaujme nejvíce materiál s titulkem **„Piontek a peníze“**. V prvním z pěti odstavců přináší kritiku předsedy dánského svazu Nielsena vůči západoněmeckému trenérovi Dánska Seppu Piontekovi – ten si prý stěžoval německému tisku na vysoké daně v Dánsku. ČTK spekuluje i nad jeho příjmy: „Piontekův plat je obestřen tajemstvím, ale z dobře informovaných zdrojů se proslýchlo, že dosahuje částky jednoho až 1,2 miliónu dánských korun ročně.“ V referátu po utkání Itálie se Španělskem (**„Itálie - Španělsko 1:0 /0:0/“**) se objevuje náznak kritiky československých fotbalistů, kteří na turnaj nepostoupili: „Zápas se od prvních minut sice vyznačoval neúprosným bojem o každý míč, ovšem zároveň byl ukázkou, zejména pro čs.fotbalisty u televizních obrazovek, co všechno lze s míčem v kombinaci a ve hře dělat.“ Poslední zprávou dne z ME 1988 je **„Tabulka +A+ skupiny“**, kterou se ČTK vydala až pátý den šampionátu po kompletním odehrání druhého kola.

Dne 15. června se v složeném článku **„Zajímavosti z ME“** dozvídáme například o šestnácti negativních dopingových testech z dosavadního průběhu turnaje. Už o sedm minut později vyšel článek s totožným titulkem, který informuje o rekordmancích v počtu reprezentačních startů a přináší věkový průměr všech účastníků turnaje. V rozsáhlém materiálu s výstižně

---

¹² „Jako profil se označují faktograficky nasycené texty, které sice v koncentrované podobě, ale čtivou formou rekapituluji vývoj osobnosti či události“ (Kolektiv autorů. *Zpravodajství v médiích*. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, s. 54. ISBN 80-246-0248-2.)

zvoleným titulkem „**Georges: +Hodina pravdy nastala+**“ vychází převzatý rozhovor od francouzské tiskové agentury s předsedou Unií evropských fotbalových asociací (UEFA) Jacquesem Georgesem. Hlavním tématem je otázka bezpečnosti před problémovým utkáním Anglie – Nizozemsko. „**Starosti britské vlády s fanoušky**“ je příspěvek od londýnského zpravodaje ČTK, v jehož domicilu se objevuje: „Londýn-(zpravodaj ČTK)“. Ve zprávě je citovaná britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová, která kritizuje chování britských fotbalových výtržníků slovy „je to hanba civilizované společnosti“. ČTK dále uvádí i označení chuligánů podle deníku The Guardian, který pouliční válečníky z Británie, domácí NSR a dalších zemí nazval „eurochuligány“. Další podoba výpovědi trenérů má po zápase Nizozemsko – SSSR titulek „**Hlas trenéra**“, v ní se objevují čtyři věty Nizozemce Rinuse Michelse. O čtyřicet minut později vychází materiál se stejným titulkem, připojující i postřehy a názory i trenéra druhé strany – Angličana Bobbyho Robsona. Posledním příspěvkem ČTK ze dne 15. června je „**Tabulka skupin (sic!) +B+**“ vydaná ve 22:25. Součástí zprávy je poprvé i kompletní tabulka střelců ME.

O den později (16. června) nejvíce zaujme pravděpodobně zpráva „**Van Basten přišel včas**“. Opět výstižný a jasný titulek napovídá, že jde o článek o nizozemském hrdinovi Marku van Bastenovi, který se díky hattricku proti Anglii stal nejvýraznější osobností ME. Text připomíná Nizozemcovu smolnou sezonu plnou zranění, kvůli kterým byl původně na turnaji jen náhradníkem. V textu je citován nizozemský trenér Rinus Michels, jednu větu přidává v závěru sám fotbalista.

Dne 17. června vydává ČTK i zprávu „**Vialli ve stopách Rivy**“. Jde opět o žánr profilu (samozřejmě tak ještě neoznačený) italského fotbalisty Gianluky Vialliho. Hned v úvodu je citována americká tisková agentura AP: „Útočník s dětskou tváří a dynamitem v levé noze se může stát hráčem, který Itálii po 20 letech přivede k titulu mistra Evropy.“ V šesti odstavcích se dozvídáme o Italově životě, fotbalových schopnostech atp. V závěru je uvedena i Vialliho pomyslná cena na fotbalovém trhu: „Nedávno byla zveřejněna nabídka AC Milán zaplatit za Vialliho 11 miliónů dolarů, což je nejvyšší finanční částka, která kdy byla nabídnuta za přestup italskému fotbalistovi.“ Další příspěvek od londýnského zpravodaje s titulkem „**Odezvy na chování britských fanoušků**“ přináší reportáž z britského parlamentu, kde se jednalo o anglických chuligánech. ČTK parafrázuje list The Times a cituje několik vět z „komunistického deníku Morning Star.“ V tento den jsou upoutávky na dva sobotní zápasy vydány opět samostatně: „**Sobota na ME**“ (Irsko – Nizozemsko) a „**Anglie**

–SSSR“. V druhém jmenovaném ČTK cituje sovětský tisk, který sbornou kritizuje za remízu s Irskem: „I nezkušený divák musel pochopit, že pasivní hra proti Irsku neměla naději na vítězství“, píše Pravda a pokračuje: „Taktika založená jen na rychlostních předpokladech Bělanova a Protasova nemůže vést k úspěchu.“ List se pozastavuje i nad jednáním vedení výpravy, které proměnilo sportovní školu v Ruitu v nedobytnou pevnost a ve vztahu k novinářům jedná tak, jako by střežilo důležité státní tajemství.“ Po referátu ze zápasu SRN – Španělsko vychází „**Tabulka skupiny 1:**“, která je tentokrát označena číslicí místo písmene A. Tabulka střelců tento den ale opět chybí.

Dne 18. června vydala ČTK první opravu z ME s titulkem „**Oprava zprávy sss 5 :2 Kopaná-ME**“, ze které na první pohled není vůbec jasné, jaká zpráva se opravuje. Až po bližším zkoumání zjistíme, že je to upřesnění číselného údaje v posledním odstavci v chybném textu, uvedeném hned za opravou. Ta vychází 40 minut po zveřejnění chyby. „**K závěrečným utkáním skupiny B nastoupila mužstva v těchto**“ je tradiční krátká zpráva z průběhu zápasu se sestavami, v níž ČTK uvedla omylem jen 3 týmy a Anglii vydává dodatečně až za 20 minut v samostatném příspěvku s titulkem sestavy: „**Anglie: Woods -Stevens, Adams, Watson, Sansom -Steven,**“. Zpráva s titulkem „**Konečná tabulka 2. skupiny**“ obsahuje kromě pořadí týmů i program semifinálových utkání s datem a místem výkopu. Zvláštní je, že kompletní tabulku vydává ČTK čtyři minuty předtím, než informuje o výsledku zápasu Irsko – Nizozemsko. Mezi informacemi o zraněných hráčích („**Sovětská výprava hlásí po dnešním utkání s Anglií dva**“) se „zničehonic“ objevují i nejlepší střelci branek v dosavadním průběhu turnaje. V tomto případě nejde o kompletní tabulku. Je uveden pouze nejlepší střelec Marco van Basten, který dal tři branky, a druhý Rudi Völler, autor dvou branek. Další pořadí je zjednodušeno informací, že „dvaadvacet hráčů dalo po jedné brance.“

ČTK vydala 19. června k ME 1988 jen dva materiály. V textu s titulkem „**Volný den**“ jsou připomenuty semifinálové dvojice. V dalších odstavcích komentují všichni čtyři trenéři předchozí sobotní zápasy svých svěřenců. Druhou zprávou dne je složený článek „**Zajímavosti**“, v jehož úvodních dvou odstavcích jsou citováni sovětské trenéři, hodnotící úspěch „sborné“. V dalších osmi odstavcích se dozvídáme například o výběru rozhodčího pro finálový zápas, o britské ministerské předsedkyni Margaret Thatcherové, která se hodlá osobně omluvit spolkovému kancléři Helmutu Kohlovi za chování anglických fotbalových fanoušků, o ideální sestavě turnaje podle západoněmeckých novinářů nebo o ilegální římské sázkové kanceláři, objevené italskými policisty.

I následujícího dne (20. června) vyšla zpráva s titulkem „**Volný den**“, tentokrát vyhrazená především řádění fotbalových výtržníků. Píše se o zvýšených bezpečnostních opatřeních na semifinálové a především finálové utkání. Text vyčísluje i přibližný počet zatčených chuligánů od začátku šampionátu na 800. Článek s tradičním titulkem „**Zajímavosti**“ se může jevit tentokrát jako předchůdce zprávy z oblastí public relation. V prvním odstavci s mezititulkem „Kdo oblékl fotbalisty?“, je vyjmenováno pět výrobců sportovního oblečení, kteří sponzorovali účastníky turnaje. Kromě názvu příslušné firmy ČTK popisuje i její logo. V druhém odstavci s mezititulkem „Luxusní autobus“, je nastíněna výbava miniautobusů firmy Daimler-Benz, které pro jednotlivé výpravy připravili organizátoři ME. „**Vzpomínka stará 14 let**“ je podrobné preview úterního semifinálového zápasu Nizozemska a SRN. Kromě hlasů obou trenérů nechybějí ani předpokládané sestavy a historické souvislosti. V závěru článku jsou nastíněna pravidla vyřazovací části turnaje: „V případě nerozhodného výsledku se utkání prodlužuje o 2x15 min, poté by následovaly pokutové kopy.“

Pětiodstavcový článek „**Irská radost**“ je z velké části věnován irské výpravě. Tu, přestože na ME vypadla, doma oslavovali. Poslední dva krátké odstavce zmiňují i tichý návrat domů dalších neúspěšných celků Anglie a Španělska. ČTK opět cituje zahraniční média: „Britský tisk nešetřil nemilosrdnou kritikou, což naznačují již titulky: +Konec tragédie+ /Sunday Telegraph/ nebo +Robson musí jít+ /Sunday Times/.“ V dalším článku s titulkem „**Zajímavosti**“ se v předposledním odstavci objevují jednoduché statistiky po skončené základní skupině: „V dosavadních zápsech (sic!) ME padlo 27 branek, což je průměr 2,25 na jedno utkání. Přišlo 729.988 diváků, a to je průměr 60.833 na jeden zápas. Největší návštěva - 72.308 lidí - byla na střetnutí NSR -Španělsko v Mnichově, nejméně diváků -45.290 -bylo v Hannoveru na měření sil Irska a SSSR.“

V den prvního semifinálového utkání (21. června) vyšla (dokonce samostatně) vcelku zbytečná informace o tom, že „**Igna bloudil**“ (agentuře se asi zdálo zábavné uvést o rozhodčím jednoho ze semifinálových zápasů Rumunu Ionu Ignovi, že od pořadatelů šampionátu dostal omylem letenky do Stuttgartu místo do Hamburku). „**Dosavadní bilance pro SSSR**“ je podrobná upoutávka na druhé středeční semifinálové utkání mezi Itálií a SSSR. (Vyšla tradičně den před výkopem.) Kromě bilance obou celků promlouvají oba trenéři a nechybějí předpokládané sestavy Itálie i Sovětského svazu a komentáře obou trenérů. V posledním odstavci se sice objevily názory odborníků, ale jen obecně: „Podle názoru

fotbalových expertů by se rozhodující bitva měla odvíjet ve středu pole, kde je herní síla obou celků.“

První zprávou z 22. června je složený článek s titulkem „**Druhé semifinále**“, který v prvním odstavci připomíná nejbližší program mistrovství Evropy. V dalších se dozvídáme například o přesné finanční odměně anglického celku od anglického fotbalového svazu za šest utkání v kvalifikaci a tři v základní skupině, kterou ČTK vyčísluje na 32 000 liber na fotbalistu. Již s nepřekvapivým zpožděním vyšly až den po prvním semifinálovém zápase SRN s Nizozemskem komentáře obou trenérů pod společným titulkem „**Hlasy trenérů**“. Zhruba o čtvrt hodiny později vyšel materiál „**Hlasy hráčů**“, který přináší i názory hráčů z prvního semifinálového zápasu. Článek, ve kterém dostávají prostor dva hráči z každého týmu, je koncipován podobně jako hlasy trenérů. Text „**Nizozemské oslavy**“ cituje také ze článků nizozemských novin. (konkrétní je pouze v případě listu De Telegraaf: „+Úterý 21. června 1988 bude zapsáno zlatým písmem v paměti každého fotbalového fanouška. Byl to den, kdy se Nizozemcům konečně podařila odvěta za drama v Mnichově.+“). Ostatní citace už zdroj neuvádějí. „**Mnohem hůře než nizozemští příznivci kopané dopadli**“ je zpráva o bitce v hamburských ulicích mezi levým a pravým křídlem domácích německých fanoušků, při které bylo „zatčeno 67 lidí a zraněno čtrnáct policistů“. (Před lidmi je číslovka, ale před policisty slovo.) Také slovo fanoušci je v textu ČTK (jako výraz ironie) dvakrát v uvozovkách.

Jedním z materiálů 23. června je článek „**Beckenbauer hledí do budoucnosti**“, který se vrací k semifinálovým bojům a cituje mimo jiné i americkou agenturu AP. Západoněmecký trenér Franz Beckenbauer zde připomíná se, že se celky SRN a Nizozemska znovu střetnou v kvalifikaci na MS 1990 v Itálii. Monotematický článek má opět „rušivý element“ v podobě posledního odstavce, který informuje o hospitalizaci asistenta trenéra Anglie Dona Howea. Tato informace je určitě důležitá, ale měla vyjít buď samostatně, nebo jako jeden z odstavců ve složeném článku. Komentáře k utkání SSSR a Itálie vycházejí opět v podobě samostatné zprávy s hlasy trenérů („**Hlasy po utkání**“) a hráčů („**Hlasy hráčů**“), kde tentokrát jeden sovětský fotbalista (brankář a kapitán Rinat Dasajev) a tři Italové komentují vzájemný souboj. Text s titulkem „**Ohlasy na vyřazení squadry azzurry**“ je příspěvek od zpravodaje ČTK z Říma, který reportážní formou líčí především o atmosféru v Itálii po vyřazení národního týmu. Ve zprávě je tentokrát nenásilně zahrnuta i informace o stávce zaměstnanců v italských

sdělovacích prostředcích. ČTK cituje list Paese Sera a zmiňuje komentátory prvního kanálu italské státní rozhlasové a televizní společnosti RAI.

24. června (den před finálovým zápasem) ČTK snaživě vydala podrobné informace o obou finalistech. V článku „**Před finálovým zápasem**“ se objevují tradiční hlasy obou trenérů. Zatímco Nizozemec Rinus Michels má v textu souvislou řeč se sedmi větami, Valerij Lobanovskij odpovídá na tři samostatně vložené otázky. V ojedinělém příspěvku „**Představení finalistů**“ je přiblíženo dvanáct hráčů nizozemského výběru. Za jménem hráčů, kteří jsou charakterizováni výstižným medailonkem, následuje současný klub, věk a počet reprezentačních startů. Fotbalisté jsou sice řazeni od brankáře přes obránce a záložníky až po útočníky, ale jejich pozice na hřišti je v textu uvedena jen u některých z nich. Např. „Ruud Gullit /AC Milán, 25, 37/. Hráč s polovinou surinamské krve již v šestnácti letech okusil ligovou soutěž v Haarlemu, přes Feyenoord a Eindhoven zamířil loni za rekordní sumu do AC Milán. Získal Zlatý míč pro nejlepšího evropského fotbalistu a svému klubu pomohl k mistrovskému titulu.“ O čtyřicet minut později vychází s titulkem „**SSSR:**“ stejně konstruovaný text i o druhém finalistovi. I sovětských hráčů je zde charakterizováno dvanáct. Oba texty jsou informačně hodnotné a už se velmi podobají dnešním profilům ČTK. Ze složené zprávy „**Zajímavosti**“ (ten den opět dvakrát) nejvíce upoutá hned první odstavec s mezititulkem „Den otevřených dveří“, ve kterém se dozvídáme o prolomení ledů mezi západními novináři a hráči SSSR. „**Gullitovy názory**“ je rozhovor s nizozemskou hvězdou, který je jakoby vytržený z kontextu a opět u něho není uveden zdroj. V čele zprávy je naznačen background: „Mezi nejvýraznější osobnosti letošního fotbalového mistrovství Evropy bezesporu patří Ruud Gullit z Nizozemska, který je nejlepším hráčem Evropy za loňský rok.“ Výrazně rozsáhlejší je příspěvek „**Hlasy sovětských reprezentantů**“, ve kterém hovoří čtveřice sovětských fotbalistů, trenér Valerije Lobanovskij i jeho asistent Alexej Michajličenko, který ovšem není v textu titulován. I zde jsou v čele zprávy důležité historické souvislosti, především o finálových účastech SSSR na minulých evropských šampionátech. Pod titulkem „**x-x-x**“, který je zřejmě jen překlepem ČTK, se skrývá reportáž z kongresu UEFA, kde předseda Jacques Georges (v textu citovaný) ocenil úsilí britské vlády bojovat proti fotbalovému chuligánství.

Ve finálový den 25. června mění ČTK nepochopitelně klíčová slova z „kopaná;ME“ na „fotbal;ME“. Referát k zápasu se objevuje v 18:12 s titulkem „**Mužstvo Nizozemska oplátilo sovětskému celku porážku**“. V textu byli pochváleni vítězové: „Nizozemci imponovali

perfektní technikou a lehkostí“. Oceněn je i poražený tým: „zasloužený potlesk za výkony předvedené na šampionátě však sklidili rovněž reprezentanti SSSR.“ S velkým obdivem je ve zprávě popisován finálový gól nizozemského útočníka van Bastena: „Na 54. minutu tohoto střetnutí fotbalová historie asi nikdy nezapomene. Po křížném Muhrenově centru z levé strany van Basten učebnicovým gólem a navíc z ostrého pravého úhlu přidal druhou branku. Byl to gól, jaký se ve fotbale nevidí za normálních okolností, tím spíše ve finále mistrovství Evropy (vykr)“. Po zápase se objevuje text „**Van Basten králem střelců**“, obsahující konečnou (teprve podruhé úplnou) tabulku střelců. Všichni fotbalisté, kteří vstřelili na ME 1988 gól, se tu vyskytují v podobě příjmení hráče, v závorce státní příslušnost a počet vstřelených branek. V příspěvku „**Hlasy trenérů**“ má tentokrát v hodnocení zápasu, které vychází až ve 20:58, větší prostor sovětský trenér Valerij Lobanovskij, který sice výkon soupeře oceňuje: „Musíme si však přiznat, že soupeř, který nás porazil, hrál lépe technicky, takticky i strategicky. Zároveň se ale stěžuje na neférové rozlosování šampionátu: „Nizozemští fotbalisté měli o 24 hodin více než my na načerpání sil po semifinálovém střetnutí. V tak těžkém turnaji by všechny celky měly mít stejné podmínky.“

2.4 Zpravodajství ČTK po ME 1988

Den po finálovém zápase – 26. června – vrací ČTK klíčová slova týkající se ME 1988 zpět na původní „kopaná; ME“, aniž své kroky vysvětlila. Po ME se píše především o vítězném Nizozemsku a nejlepším střelci turnaje Marku van Bastenovi, který byl vyhlášen i nejlepším hráčem ME. Vydávají se i materiály o poraženém finalistovi SSSR a pochopitelně se rekapitulují důležité momenty celého turnaje. Celkem vydala ČTK po skončení turnaje podle archivu infobanky sedm samostatných zpráv. V tento den vyšla jediná zpráva „**Ohlasy a dozvuky mistrovství**“. Jedná se o rozsáhlý článek, který v pěti odstavcích rekapituluje právě skončené ME a především vyzdvihuje nejlepšího hráče šampionátu Nizozemce Marka van Bastena. ČTK cituje v jednom odstavci agenturu Reuters, v dalším pak „Sovětskij sport“ (v textu i v počeštěné verzi „Sovětský sport“) a jeho zpravodaje Olega Kučerěnka.

O den později (27. Června) vydala ČTK shrnujících materiálů výrazně více. Ve zprávě „**Oslavy v oranžovém**“ se kromě reportáže z bujarých nizozemských oslav cituje i rozhovor zvláštního zpravodaje AFP Dominique Mignona s Markem van Bastenem. „**Michels předvídá**“ je vize odstupujícího nizozemského trenéra, který vidí v mužstvu velkou

budoucnost vzhledem k následujícímu mistrovství světa. Zprávě tentokrát nechybějí rozšiřující informace v posledním odstavci: „Michels nemá na oslavy mnoho času, již 3. července nastupuje v Leverkusenu jako trenér vítěze Poháru UEFA.“ Titulek „**Sborná u Porsche**“ označuje zprávu složenou ze tří odlišných odstavců. První a nejdelší z nich informuje o návštěvě sovětské výpravy ve stuttgartské automobilce Porsche. Kromě toho cituje neúspěšného finálového penaltového exekutora Igora Bělanova a trenéra Valerije Lobanovského, kteří se vracejí k finálovému zápasu ME. V textu „**Rozhovor s předsedou organizačního výboru Hermannem**“ shrnuje předseda fotbalového svazu SRN Hermann Neuberger v krátkém zpravodajském rozhovoru (opět bez uvedení zdroje) právě skončené ME. „**Titul ve správných rukách**“ je další souhrnný rekapitulující a shrnující článek s šesti odstavci. Opět je připomenuta finálová branka (tentokrát jako „lahůdkový van Bastenův volej z ostrého pravého úhlu do Dasajevovy sítě.“), velký zájem diváků, úspěch mužstva SSSR, zklamání domácího týmu, který skončil v semifinále, i eskapády anglických chuligánů. V prvním odstavci tohoto materiálu nabízí ČTK (jakoby mimochodem) základní statistiky šampionátu v podobě zápasů, vstřelených branek a počtu diváků: „Vždyť patnáct zápasů špičkových celků, v nichž padlo 32 branek a podle oficiálních statistik je shlédlo (sic!) 931.636 diváků a další desítky miliónů u televizních obrazovek, nabídlo dokonalou fotbalovou přehlídku i konfrontaci.“

Úplně poslední materiálem ČTK k ME 1988 je zpráva z 29. června „**Skvělý zdroj poučení**“. Jde o analytický text s bratislavským domicilem a pravděpodobně i autorem v podobě subjektivnějšího komentáře. Zpráva je kromě úvodního čela rozdělena na tři rozsáhlé odstavce s mezititulky: „Hra“, „Branky“ a „Rozhodčí“. Autor se pokouší o odbornější rozbor vytyčených aspektů. Až v posledním odstavci se poprvé dočítáme přímo z tvorby ČTK (ne z výroků trenérů a hráčů) o velké kritice sudích. Podle autora to byla „snad nejslabší stránka evropského šampionátu“. Kritika se týká především přehnané tolerance: „Muži v černém byli nezdravě benevolentní, jen váhavě ukazovali žluté karty, nejednou proti likvidačním faulům a surovým zákrokům zezadu –za což patří polde (sic!) pravidel ihned červená karta.“

O **Československu**, které na ME nepostoupilo, se ve zpravodajství z turnaje pochopitelně přímo nepsalo. Několikrát se však ve zprávách ČTK objevil náznak kritiky československých fotbalistů. „Zápas se od prvních minut sice vyznačoval neúprosným bojem o každý míč, ovšem zároveň byl ukázkou, zejména pro čs.fotbalisty u televizních obrazovek, co všechno lze s míčem v kombinaci a ve hře dělat.“ („**Itálie -Španělsko 1:0 /0:0/**“, 14. června 1988).

V jednom z posledních materiálů („**Titul ve správných rukách**“, 27. června 1988) se Československo objevuje v závěru textu: „Neuspěly celky Španělska, v jehož dresu byl zklamáním zejména výkonnostní výpadek obávaného Butragueñi, Anglie, na jejíž neefektivní hře se hodně projevila už tříletá absence v evropských pohárových soutěžích a konečně Dánsko, jehož úspěšný kolektiv minulých let citelně zestárl. Právě vystoupení Dánů, kteří v předchozí kvalifikaci vyřadili ČSSR, dobré vysvědčení současné čs. kopané nedává“.

3. ME 2008 z pohledu ČTK

3.1 Základní sportovní parametry ME 2008

Třinácté mistrovství Evropy v kopané, označované též jako Euro 2008, se konalo od 7. do 29. června 2008 v Rakousku a Švýcarsku. Šestnáct účastníků závěrečného turnaje bylo rozděleno do čtyř základních skupin po čtyřech týmech a dva nejlepší postupovaly (po třech odehraných zápasech) do čtvrtfinále. Česká republika, která vyhrála kvalifikační skupinu o postup na šampionát, hrála ve skupině A s Portugalskem, Tureckem a Švýcarskem, ale po jedné výhře a dvou porážkách do vyřazovacích bojů nepostoupila. Mezi účastníky ME 2008 patřily: Česká republika, Francie, Chorvatsko, Itálie, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Turecko. Mistry Evropy se stali fotbalisté Španělska, kteří ve finále porazili Německo 1:0.

3.2 Zpravodajství ČTK před ME 2008

ČTK píše před ME 2008 v první řadě o české fotbalové reprezentaci (hráčích, funkcionářích, fanoušcích i všem ostatním, co se ve větší či menší míře týká národního mužstva). Dále se objevují informace o známých reprezentantech, kteří se kvůli zranění nezúčastní evropského šampionátu, přípravných zápasech účastníků či zveřejněných finančních prémiech pro jednotlivé hráče a týmy. O soupeřích českého mužstva ve skupině – Portugalsku, Švýcarsku a Turecku – agentura informuje po celou dobu ve větší míře než o ostatních účastnících turnaje. Z ČTK byli na ME „dva sportovní redaktori a jeden fotoreportér a atmosféru popisoval stálý zpravodaj ČTK ve Vídni. V Praze je doplňoval čtyřčlenný tým, jemuž ještě ve vypjatých

chvilích pomáhali další redaktoři.“¹³ Příspěvky od dvou fotbalových zpravodajů z rakouského městečka Seefeldu – místa pobytu českých fotbalistů – začínají vycházet od 2. června. Martin Gregor a Petr Halaburda informují o náladách českého týmu především prostřednictvím rozhovorů s hráči a realizačním týmem. Dále píše reportáže z tréninků, okolí hotelu a analyzují předzápasy českého týmu. Stálý zpravodaj ČTK z Rakouska (František Václavík) popisuje atmosféru ve Vídni a informuje spíše o praktičtějších a organizačních věcech ohledně turnaje. Celkem vychází ve sledovaném období (28. května – 6. června) 183 zpráv.

ČTK sice 28. května vydal oficiální soupisky účastnických zemí, ale už 12. května vyprodukovala podrobné statistiky v podobě deseti profilů, které se týkaly evropského šampionátu (historie, hráčů, české a československé účasti, stadionů, rozhodčích atd.). 26. květně navíc vydala „**Plán zpravodajství sportovní redakce ČTK pro ME ve fotbale**“, ve kterém agentura informuje o své plánované produkci v několika dnech před šampionátem, především pak z jeho průběhu.

Nicméně prvním zde sledovaným datem je 28. květen, kdy ČTK vydává mimo jiné i oficiální soupisky všech zúčastněných týmů. Nominovaní fotbalisté se objevují nejprve se třemi až šesti odstavci textu a pokud možno výstižným titulkem. Například španělská nominace nese název „**Španělský trenér se nenechal zvíkat a Raúla na ME nevzal**“. Podruhé vycházejí jména fotbalistů v grafické podobě s klíčovými slovy „Sport; fotbal; Evropa; název státu; soupiska; DOKUMENT¹⁴; TABULKA“. Titulek je vždy „**Soupiska fotbalistů dané země pro mistrovství Evropy**“. Kromě statistických údajů tvoří první odstavec každého zprávy vysvětlivky ke jménům a číslům. Během 30 minut vyšlo všech 16 nominací. Dalším materiálem dne je mj. profil „**Starší než český tým budou na ME jen Řekové, Švédové a Italové**“, obsahující věkové průměry mužstev, věk nejstarších a nejmladších hráčů, jména hráčů s největším počtem reprezentačních startů a branek nebo kluby a soutěže s největším zastoupením reprezentantů. O den později (29. května) vydává agentura například přehled přípravných zápasů ve zprávě: „**Fotbalisté Turecka zvítězili před odjezdem na ME nad**

---

¹³ Interview s Ladislavem Josefem pro účel této práce. Duben 2009.

¹⁴ Dokument je „v servisu ČTK signální slovo označující formát produktu (např. plné znění projevu, prohlášení ale také třeba přehledy výsledků)“. Viz heslo „dokument“ (sign. It) in OSVALDOVÁ, Barbora – HALADA, Jan a kolektiv. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN: 978-80-7277-266-7.

Finskem 2:0“. Materiál vychází ve třech verzích. V první textové části zprávy jsou popsány nejdůležitější momenty přípravných utkání a v druhé, grafické, části jsou zaznamenány statistiky utkání. U Turecka, našeho soupeře na ME 2008, se navíc objevuje sestava.

Dne 30. května vydal ČTK i text s titulkem **„Zápasy fotbalového Eura nebude vůbec sledovat 37 procent Rakušanů“**. Jde o příspěvek stálého vídeňského zpravodaje ČTK, který před ME a hlavně v jeho průběhu sleduje atmosféru v Rakousku. Konkrétně v tomto článku se píše především o zájmu domácích obyvatel o šampionát.

Zpráva z 31. května **„Forma fotbalistů se lepší, ale až start ukáže pravou sílu“** má jako poslední klíčové slovo „analýza“ a v osmi odstavcích spekuluje především o základní sestavě českého týmu pro mistrovství Evropy.

První červnový den vyšly i dva materiály s českou tematikou. **„Čeští fotbalisté v pondělí odletí na Euro“** je „otvírák“ s osmi odstavci, který vyšel pod stejným názvem i s týmiž klíčovými slovy ve zkrácené (tříodstavcové) verzi i následující den v 04:25 ráno. **„Seefeld je připraven střežit klid českých fotbalových hvězd“** je reportážní článek, který má za domicilem rakouského města má poprvé „(zvláštní zpravodaj ČTK Martin Gregor)“. Svým odlehčeným a popisným vyprávěním z místa budoucího pobytu českých fotbalistů připomíná žánr feature¹⁵. Autor, který je přítomen v místě pobytu reprezentace už šest dní před zahájením turnaje, v textu několikrát cituje i personál hotelu.

O den později (2. června) se objevil v produkci ČTK zajímavý profil **„Nadcházející ME ve fotbale v číslech“**. V textu jsou podrobně vyčísleny nejrůznější položky šampionátu. Například přesné počty lístku pro fanoušky, akreditovaných pracovníků médií, týmů, hráčů, zápasů, stánků s občerstvením či toalet. Nápadité je i řazení od nejvyššího čísla, kterým je rozpočet ME, po nejnižší číslo, které představuje počet zemí pořadajících šampionát. Na konci zprávy je uveden zdroj ve formě hypertextového odkazu oficiálních stránek šampionátu.

---

¹⁵ „V praxi ČTK se jako feature vydává často příspěvek zpravodaje z terénu, který velmi čtivým způsobem, formou ignorující či překračující závazná pravidla konstrukce agenturní zprávy, včetně jejího otevření, přibližuje nějaký právě aktuální jev“. (Kolektiv autorů. Zpravodajství v médiích. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, s. 49 – 50. ISBN 80-246-0248-2.)

V tomto dni vyšla i informace o zranění italského obránce a kapitána: „**Cannavaro si při prvním tréninku v Rakousku zranil kotník**“. Už v čele zprávy ČTK uvádí, že „podle mluvčího týmu bude bližší diagnóza známa nejdříve za dva dny.“. Známa je však už za čtyři hodiny a agentura důležitou informaci operativně flešovala pod titulkem „**Ital Cannavaro si zranil kotník a přijde o fotbalové ME**“. Druhá verze vyšla už dvě minuty po flešové zprávě.

Dne 3. června se v produkci ČTK objevují i materiály od druhého fotbalového zpravodaje agentury ze Seefeldu. Dohromady je během dne od reportérů z místa vydáváno osm zpráv a jeden „mag“¹⁶, což je nejvíc před oficiálním začátkem turnaje. V tomto případě jde o magazínovou zprávu s titulkem „**Šesté patro v seefeldském Dorintu: království fotbalistů na Euru**“. Jde o hodně subjektivní reportáž či feature, který primárně neřeší fotbalové věci. Dozvídáme se o výbavě hotelu, o tom, jak bydlí čeští fotbalisté nebo jak pracují reprezentační lékaři a masér. Dalším příspěvkem seefeldských zpravodajů je například zpráva „**Euro může fotbalistům v případě úspěchů přinést skoro 600 milionů**“, v níž jsou kompletně vyčísleny odměny pro české fotbalisty v případě úspěchu na turnaji. V textech „**Vlček je z odstrkovaného muže kandidátem na základní sestavu**“ a „**Jankulovski si zatím konec v reprezentaci nepřipouští**“ se objevují především výroky reprezentantů na vytyčené téma. V dalším příspěvku se referuje například o počasí v rakouském městečku: „**V Seefeldu se prudce ochladilo, fotbalistům to nevadí**“.

O den později (4. června) vydala ČTK pod titulkem „**Avízo, 5.6.: Čtvrteční program české fotbalové reprezentace**“ informace především pro české novináře o čtvrtečním programu české fotbalové reprezentace v rakouském Seefeldu: „16:00 TK s brankářem Petrem Čechem, 17:00 trénink (úvodních 20 minut otevřený pro novináře) - předtím mix zóna, 18:40 Setkání hráčů Tomáše Sivoka a Davida Jarolíma s novináři.“ I v tomto dni vyšlo několik reportáží od fotbalových zpravodajů, které vystihují jejich titulky: například „**Reprezentanti si po dni otevřených dveří zkusili uzavřený trénink**“, „**Galásek tvrdí, že evropští soupeři českému týmu sedí více**“ nebo „**Brückner už má jasno o sestavě svého týmu i Švýcarska**“.

Připomenutí ME 1988 se objevuje v textu „**Van Basten chce jako první vyhrát Euro jako hráč i trenér**“, ve kterém nejlepší střelec a fotbalista ME 1988 Marco van Basten vzpomíná na svůj slavný finálový gól a zároveň v nové roli trenéra nizozemského týmu uvažuje o

---

¹⁶ „Mag“ je označení pro odlehčené zajímavosti s bulvárním nádechem ze světa zábavy a životního stylu, které vycházejí i v samostatném magazínovém servisu ČTK (kategorie „mag“). Ty, které se týkají sportu, mají odlišná klíčová slova „sport; zajímavosti...“ a vydělují tento druh informací mimo běžné sportovní zpravodajství.

šancích svého týmu na ME 2008. Finanční podmínky, tentokrát pro rozhodčí, jsou odkryty v textu „**Hlavní rozhodčí na Euru dostane 10.000 eur za zápas**“.

Dva dny před sobotním zahajovacím utkáním ME (5. června), se píše především o prvním soupeři českých fotbalistů Švýcarsku. Zprávy se objevují v podobě podrobných profilů soupeře, tří jeho největších hvězd, bilancí s českou reprezentací a aktuálních novinek (zdravotního stavu fotbalistů apod.) Reportáž zvláštního fotbalového zpravodaje ČTK, tentokrát ze švýcarského hotelu, má titulky „**Švýcaři věří kouzlu hotelu, který jim přičaroval neporazitelnost**“ a v textu, který je označen i jako „článek“, nechybějí ani výroky švýcarských fotbalistů nebo ředitele hotelu. „**Evropské zlato obhajují Řekové, ale favoritem turnaje je Německo**“ je materiál označený jako „otvírák“ a v 11 odstavcích zmiňuje vše důležité o následujícím turnaji. Program ME s daty a časy výkopů všech zápasů vychází ve zprávě „**V sobotu začne seriál 31 zápasů fotbalového ME**“. Další flešovanou zprávou jsou informace o rozhodčích pro první dvě kola v materiálu „**Zápasy českých fotbalistů budou řídit Ital Rosetti a Řek Vassaras**“. Přehled kurzů známých internetových i „kamenných“ sázkových kanceláří textem i grafikou se objevují pod titulkem „**Bookmakeři na Euru favorizují Němce, Češi jsou sedmí**“. Zajímavostí je, že jsou fotbalisté Německa, stejně jako v roce 1988 tým SRN největšími favority.

Dne 6. června je v produkci ČTK hlavní zprávou „otvírák“ „**Čeští fotbalisté startují tažení za bronzovou obhajobou**“ od obou fotbalových zpravodajů z Rakouska. Společné autorství je označeno za domicilem jako „zvláštní zpravodajové ČTK“. Článek spekuluje především o sestavě a síle soupeře. V posledním odstavci se objevuje i informace, že „Přímý přenos na televizi Prima začíná v 17:15.“ (Během zpravodajství ČTK z ME 1988 se neobjevila informace, že by nějaký zápas vysílala Československá televize.) „**Organizace fotbalového šampionátu zatím vážne**“ je komentář fotbalového zpravodaje z úvodní tiskové konference před zápasem Švýcarsko – ČR. Už úvodní odstavec udává kritický tón: „Mírný zmatek provází start evropského šampionátu a přinejmenším na stadionu v Basileji dnes nefungovalo organizátorům zdaleka vše, jak by si fotbalový svátek žádal. Všechno vyvrcholilo tím, že pořadatelé navedli trenéra Karla Brücknera zcela jinam, než kde ho čekala oficiální tisková konference a na ní desítky novinářů z celého světa.“ Autor dále v textu kritizuje především „špatně značené příjezdové silnice ke stadionu“, „naprosto neinformované pořadatele“ i „syrový stav zázemí čtyřicetitisícové arény“. Nakonec ale autor od své kritiky ustupuje a uznává, že „ostatně jde o průvodní jev všech podobných akcí.“ Den před startem turnaje

se objevuje také upoutávka na druhý zápas naší skupiny Portugalsko – Turecko, opět v „otvíráku“ s titulkem **„Portugalci chtějí začít lépe než před čtyřmi lety“**. Už dva dny před nedělními zápasy skupiny B vycházejí informace o obou zápasech v textech také v otvírácích **„Chorvatští fotbalisté chtějí Rakousku pokazit vstup do Eura“** a **„Poláky čeká v premiéře Německo, jejich nejneoblíbenější soupeř“**. Představení největšího švýcarského stadionu vychází v profilu s titulkem **„St. Jakob Park - největší fotbalový stadion ve Švýcarsku“**. Článek kromě statistických údajů vypráví historii basilejského stadionu, kde se v prvním zápase šampionátu střetnou domácí Švýcaři a Česká republika. Zpráva spíše z oblasti public relation má titulky **„Puma prodala na 50 tisíc replik fotbalových dresů“** a informuje o prodeji produktů předního sponzora české reprezentace. Klíčová slova „Sport; fotbal; Evropa; ČR; repliky“ se v tomto případě nezdají vhodná.

3.3 Zpravodajství ČTK v průběhu ME 2008

Kromě zpráv ze zápasů (včetně pozápasových komentářů, názorů, analýz) ČTK v průběhu ME 2008 vydává také informace o zdravotním stavu fotbalistů, fanoušcích, násilí, kriminalitě. Ve zpravodajství se vyskytují též prohlášení šéfa evropské fotbalové federace UEFA Michela Platiniho a vedle nich i názory známých evropských i světových fotbalových osobností, především trenérů (Basile, Mourinho, Wenger a jiní). Během 23 dnů turnaje vydala ČTK podle archivu infobanky (po zadání klíčových slov „fotbal; Evropa“) celkem 798 zpráv. Do tohoto čísla jsou zahrnuty i zprávy flešové.

Úvodní utkání turnaje (7. června), jemuž předcházela zahajovací ceremoniál, bylo zpravodajsky výrazně exponovanější než další zápasy prvního kola, protože v něm nastoupila proti domácímu Švýcarsku reprezentace České republiky. V archivu ČTK lze nalézt čtrnáct zpráv týkajících se tohoto utkání, patnáctá zpráva se k němu vrací s časovým odstupem ve formě shrnutí celého hracího dne a uvádí i výsledek druhého zápasu skupiny A. (Tři články byly vydány i ve druhé, rozšířené verzi.)

Množství zpráv (pro názornost zde uváděny v chronologickém řazení s přesným časovým údajem vydání) dokládá rychlost, pohotovost a variabilitu agentury v roce 2008.

16:34 – „**Sestava na Švýcarsko: Baroš pouze mezi náhradníky**“ – první zpráva vychází hodinu a půl před výkopem Švýcarsko – ČR a přináší základní sestavu českého celku s krátkým komentářem. V druhé verzi této zprávy, která se objevuje v 17:22, je uvedena i „jedenáctka“ Švýcarska.

18:49 – „**Švýcarsko - ČR 0:0 po poločase**“ je první on-line vstup zpravodajů ČTK z basilejského stadionu St. Jakob Parku. Kromě krátkého čela zprávy s prioritou 3 najdeme v textu výsledek, jména trojice rozhodčích a sestavy obou celků.

19:06 – „**Fanoušci přišli o deštníky, velké tašky i trumpety**“ – třídstavcový příspěvek o bezpečnostních opatřeních před zápasem.

19:15 – „**Úvodní duel Eura sledují tisíce fanoušků na náměstích i v barech**“ – reportáž o fotbalových fanoušcích u velkých obrazovek na pražských náměstích.

19:30 – „**První gól na Euru 2008 dal Svěrkoš, Češi vedou 1:0**“ – flešová zpráva, která stručně informuje o první české brance z kopačky Václava Svěrkoše.

19:53 – „**Fotbalisté na úvod Eura díky Svěrkošovi porazili Švýcarsko 1:0**“ – další flešová zpráva, tentokrát po závěrečném hvizdu.

19:55 – „**Švýcarsko - ČR 0:1 (0:0)**“ – statistika zápasu Švýcarsko – ČR: konečný i poločasový výsledek, branky, jména tří rozhodčích, držitelé karet, počet diváků a sestavy včetně střídání.

20:13 – „**Čeští fotbalisté díky Svěrkošovu gólu začali na Euru výhrou**“ – rozsáhlý referát po utkání, který je složen ze tří zpráv se samostatným domicilem je společným dílem obou fotbalových zpravodajů ČTK. V části první rekapituluje Petr Halaburda chronologický průběh zápasu, ve druhé Martin Gregor poskládal hlasy několika českých fotbalistů a ve třetím přidává stejný autor rozhovor s hrdinou utkání Václavem Svěrkošem.

20:54 – „**Brückner vytáhl žolíka Svěrkoše a ten rozhodl**“ – hlasy trenéra Karla Brücknera i jeho švýcarského kolegy Jakuba Kühna, které ale redaktoři ČTK citují z TV vysílání: „...vedl po zápase Brückner v rozhovoru pro televizi Prima.“

20:56 – „**Zraněný Frei si na ME nezahraje minimálně v příštím utkání**“

21:05 – „**Svěrkoš prožívá sezonu plnou gólů**“ – profil Václava Svěrkoše.

21:18 – „**Brückner byl spokojen s výsledkem, hra prý půjde nahoru**“ – hlas obou trenérů od zvláštních zpravodajů, tentokrát z oficiální pozápasové tiskové konference.

21:22 – „**Platini: Někdy vyhraje i horší tým**“

21:27 – „**Porážku Švýcarů sledovaly na náměstích i v barech tisíce lidí**“ – druhá aktualizovaná verze reportáže z pražských ulic a náměstí.

Podoba zpravodajství ČTK z druhého večerního utkání skupiny A mezi Portugalskem a Tureckem je podobná jako v případě zápasu českého týmu. První zprávou je poločasový výsledek, následuje pozápasová fleš se střelci branek, kompletní statistika zápasu včetně tabulky skupin a referát ze zápasu. Ten má na rozdíl od těch z ME 1988 nápaditý titulček, který vyzdvihuje to podstatné ze zápasu: „**Portugalští fotbalisté porazili Turky 2:0 a třikrát trefili tyč**“. První odstavec je převzatý z flešové zprávy, kterou touto cestou rozšiřuje. Celý článek je rozdělen na dva celky. První rekapituluje důležité momenty z utkání a v druhý nabízí hlasy hráčů z obou týmů a trenéra Portugalska. „**Češi zahájili ME výhrou 1:0 nad Švýcarskem, uspěli i Portugalci**“ je „shrnutí“¹⁷, které v deseti odstavcích rekapituluje vše podstatné z obou odehraných zápasů skupiny včetně statistik a tabulky. Tabulka střelců branek se ale zatím neobjevuje.

Dne 8. června se ČTK vrací ke včerejšímu zápasu Švýcarsko – ČR. První formou jsou vybrané komentáře z českého, švýcarského a rakouského tisku. V textu „**Nedalo se na to koukat, píše český tisk po výhře nad Švýcary**“ cituje agentura deníky Blesk a Sport a internetový server iDnes.cz. České fotbalové osobnosti hodnotí úvodní zápas šampionátu v textu „**Experti se shodují, že k české výhře přispěla velká dávka štěstí**“. V tomto případě komentují trenéři Ivan Hašek, Stanislav Levý, Vlastimil Palička. Důkladný statistický rozbor zápasu se objevuje ve zprávě „**Švýcaři ovládli statistiky, ale Češi pro výhru obětovali více**“. Další rozhovor fotbalového zpravodaje s jediným českým střelcem se objevuje v materiálu: „**Svrkoš: Nepočítal jsem s tím, kam se během roku dostanu**“. Forma zpravodajství ze zápasů skupiny B (Rakousko – Chorvatsko a Německo – Polsko) se neodlišuje od předešlého dne. Opět nechybí profil výrazného fotbalistu hracího dne: „**Chorvatský talent Modrič bývá srovnáván s legendárním Cruyffem**“.

Dva dny před výkopem ČR – Portugalsko (9. června) vydala ČTK informace ve formě profilů portugalského národního týmu, jeho tří největších hvězd, bilance na ME i s českým týmem nebo postřehy českého pozorovatele Miroslava Jirkala ze souboje našeho střeďečního soupeře s Tureckem. Zpravodajové ČTK přinášejí rozhovory s českými hráči na téma Portugalsko. Dále se píše o zápasech z předchozího dne (rozšířené hlasy trenérů, reakce zahraničního tisku apod.).

---

¹⁷ Shrnutí se „běžně používá také ve sportovním servisu, kdy uzavírá dílčí zprávy referující např. o jednotlivých utkáních hraného kola nejvyšší domácí hokejové či fotbalové soutěže“ (Kolektiv autorů. *Zpravodajství v médiích*. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, s. 46. ISBN 80-246-0248-2.)

Dne 10. června vydává agentura další materiály k Portugalsku. Průběžně sleduje a vydává kurzy sázkových kanceláří (především o českém týmu). Osm minut po referátu ze zápasu Španělsko – Rusko, ve kterém dá španělský útočník Villa tři góly, vydává ČTK pohotově přehled střelců hattricků na závěrečném turnaji fotbalového ME: „**Španěl David Villa je autorem osmého hattricku v historii ME**“. Až po odehrání prvních zápasů všech čtyř skupin se poprvé objevuje tabulka střelců s titulkem „**Po prvních zápasech ME je nejlepším střelcem Španěl Villa**“. Tento den se objevuje i další reportáž od vídeňského zpravodaje ČTK „**Na fanouškovské zóně ve Vídni je živo už od rána**“, líčící nálady příznivců v rakouské metropoli. Autor referuje o počtech fanoušků i dohlížejících policistů.

O den později (11. června) ČTK shrnula první kolo základní části. Podrobná statistická data vycházejí ve zprávě „**Na ME nejčastěji střelí Španělé, Češi patří k nejméně aktivním**“. Pod čtyřmi odstavci textu jsou zaznamenány počty střel, gólů, zásahů brankářů, faulů, ofsajdů atd. Pět fotbalových osobností (Josef Csaplár, Vlastimil Petržela, František Cipro, Přemysl Bičovský a Karel Jarůšek) hodnotí prvních osm zápasů v materiálu „**Experty zaujali Nizozemci a Španělé, zklamali finalisté MS**“. Další komentář předsedy UEFA k ME vychází ve zprávě „**Platini je dosavadním průběhem mistrovství Evropy nadšený**“. Ve zpravodajství ze zápasu ČR – Portugalsko jsou flešovány i branky soupeře, ani tentokrát nechybějí reportáže z projekcí v Praze a dalších měst republiky a už zhruba hodinu a půl po závěrečném hvizdu vydává ČTK materiál s hlasy odborníků: „**Podle expertů vyhrály Portugalci zápas skvělé individuality**“ (V textu tentokrát citováni Antonín Panenka, Stanislav Griga, Miroslav Kadlec a Verner Lička). Po druhém zápase naší skupiny Švýcarsko – Turecko vydává ČTK aktualizovaný text se střelci branek.

Dne 12. června vychází reakce českého tisku po zápase s Portugalskem: „**České deníky vydvihují nezastavitelného Ronalda**“, ve kterých tentokrát ČTK cituje hned pětici českých periodik: Blesk, Sport, Hospodářské noviny, Lidové noviny a MF Dnes. V textu „**Mourinho: Češi nám usnadnili život, když nenasadili Kollera**“ hodnotí zápas známý portugalský trenér. Hlavním tématem je rozhodující nedělní zápas českého týmu s Tureckem, který rozhodne o druhém postupujícím ze skupiny. Na toto téma hovoří s fotbalovými zpravodaji několik českých hráčů i trenér Brückner. Protože tento duel by v případě nerozhodného stavu rozhodly pokutové kopy, vydává ČTK zajímavý profil s historickými penaltovými rozstřely české i československé reprezentace. V zajímavém příspěvku „**Kvůli národnostnímu**

propletenci na Euru hráči ani neslaví góly“ se vyskytla chyba (lépe řečeno překlep), která zůstala neopravena: reprezentant Španělska s brazilskými kořeny Marcos Senna je zde chybně napsán jako Serra.

Ve dnech 13. a 14. června vydává ČTK další zprávy o tureckém týmu a fotbalistech. Vycházejí příspěvky o hráčích nebo bilance týmu s Českou republikou. „Otvírák“ vydaný dva dny před zápasem má titulěk **„Fotbalisty na Euru čeká proti Turecku zápas o všechno“**. Další názor fotbalového odborníka představuje text **„Trenér argentinských fotbalistů považuje ME za nudu“**, ve kterém Alfio Basile kriticky hodnotí dosavadní průběh šampionátu. Sledovanost oficiálních internetových stránek ME vyjadřuje zpráva **„Nejvíce přístupů na web fotbalového ME je z Británie“**.

ČTK vydává 15. června i shrnutí druhého kola základních skupin. Podrobné statistické údaje vychází například v bilanci **„Nejpřesněji střílel Španěl Villa, nejvíc chytil Rus Akinfejev“**. Komentáře českých fotbalových odborníků se objevují v příspěvku **„Expertí míní, že jen dokonalá defenziva již nestačí“**. Příkladem zprávy, která by se ve zpravodajství z ME 1988 sotva objevila, je krátký text **„Opilý Rus zbil německého fanouška do bezvědomí“**. Ve zpravodajství ze zápasu ČR – Turecko se kromě střelců všech branek flešuje i vážné zranění záložníka Marka Matějovského. Druhý a třetí turecký gól přišel tak rychle za sebou (88. a 89. minuta), že je ČTK nestihla zaznamenat odděleně. Po flešové zprávě **„Češi vedou na ME ve fotbale nad Tureckem 2:1“**, která vyšla ve 22:24, se tedy objevuje ve 22:38 text **„Čeští fotbalisté prohrávají na ME s Tureckem 2:3“**. Přehled neúspěchů národního celku vychází v profilu **„Češi podruhé nepostoupili ze základní skupiny ME“**. Tentokrát chybí tradiční druhá část referátu s hlasy hráčů a trenérů. Karla Brücknera cituje ČTK až z tiskové konference ve 23:19 v zprávě **„Brückner si představoval konec jinak, závěr označil za kolaps“**. V druhé verzi této zprávy (23:44) je citován turecký trenér Fatih Terim a hrdina zápasu Nihat Kahveci.

Hlasy českých fotbalistů se objevují 16. června dvanáct minut po půlnoci ve zprávě **„Koller zažil smutné loučení s reprezentací“**. Je tu citován Kollerův rozhovor ve studiu TV Prima. Od zvláštního fotbalového zpravodaje ČTK je až příspěvek **„Reprezentanti: Fotbal někdy je krutý, ale konec jsme nezvládli“**, citující několik českých hráčů a vycházející o dvě minuty později. Už v 6:30 ČTK vydává komentáře českého tisku: **„Totální kolaps, píše o zápase s Turky český tisk a hledá příčiny“**. (Blesk, Sport, MF Dnes a Lidové noviny) Během dne, ve

kterém se do detailů rozebírá česká porážka a konec na ME, se objevuje i reakce tisku tureckého, rakouského, švýcarského, slovenského, portugalského, francouzského, italského, německého a polského. Dále nechybí několik dalších rozhovorů s českými hráči i trenérem, podrobné profily a názory expertů. V reportážní zprávě **„Turecko bouřlivě slavilo vítězství nad českými fotbalisty“** cituje ČTK kromě „Anatolské tiskové agentury“ i českého konzula Pavla Mrázka a generálního konzula v Istanbulu Františka Štěpánka.

Ve dnech 17. a 18. června informuje ČTK především o zbývajících zápasech skupin C a D a posledních postupujících do vyřazovací části. Ojedinelé výtržnosti mezi příznivci jsou nastíněny ve zprávě: **„Chorvatsko dostalo pokutu za chování fanoušků“**. O ekonomických úspěších největšího výrobce v oboru vybavení pro fotbal informuje zpráva **„Koncern Adidas může být s Eurem spokojený už teď“**, anglický fotbalista David Beckham, jehož tým se na turnaj nekvalifikoval, je citován v příspěvku: **„Beckham u sledování fotbalového mistrovství Evropy trpí“**. Kompletní plán vyřazovací části vychází 18. června ve zprávě **„Poslední volné místo ve čtvrtfinále Eura obsadili Rusové“**.

Dne 19. června ČTK shrnula první část šampionátu několika bilančními materiály. Analýza **„Favorité Eura splnili první cíl, jen Češi a Francouzi selhali“** líčí nejdůležitější momenty základní části šampionátu. Tradiční detailní statistiky vycházejí ve zprávě **„Na Euru střelí nejvíc španělští fotbalisté“**, kde je pod sedmi odstavci textu dvacet číselných hodnot hráčů i týmů z uplynulého průběhu ME. Pohled do světa sázek nabízí agentura v materiálu **„Sázkové kanceláře mění kurzy, Euro má nové favority“**. Nechybí ani pravidelný názor odborníků: **„Experti se shodují: na Euru rozhodují rychlost a individuality“**. Zajímavý společenský článek od vídeňského zpravodaje má titul **„Jen fanoušci Ruska a Turecka potřebují k cestě na Euro víza“**. Samo schéma zpravodajství ČTK ze zápasů vyřazovací části se neliší od základních kol.

Mezi materiály z 20. června se kromě reakcí a komentářů na první čtvrtfinálový zápas Portugalsko – Německo objevuje i text o nizozemském trenérovi: **„Van Basten před duelem s Rusy zavzpomínal na 20 let starý gól“**, ve kterém je před čtvrtfinálovým zápasem Nizozemska s Ruskem připomenut zápas stejných soupeřů z finále ME 1988. **„Rakouské stadiony pro Euro 2008 čekají rozdílné osudy“** je zamyšlení nad budoucností několika stadionů v jedné z hostitelských zemí po skončení turnaje. Zpravodajství z druhého semifinálového zápasu Chorvatsko – Turecko se lišilo od těch předchozích, protože se jako

první na turnaji prodlužoval. Po 90 minutách vydala ČTK zprávu „**Chorvatsko - Turecko 0:0 po 90 minutách**“, za kterou následoval referát „**Chorvati ani Turci gól nedali, na Euru se poprvé prodlužuje**“. Po nerozhodném nastavení vyšla zpráva „**Chorvatsko - Turecko 1:1 po 120 minutách**“. Závěrečná fleš, která vyšla po penaltovém rozstřelu, měla titulky „**Turci po výhře nad Chorvatskem postoupili do semifinále Eura**“. Poté následuje statistika zápasu a druhá verze pozápasového referátu: „**Turci zvládli drama s Chorvaty a jsou poprvé v semifinále Eura**“.

Dne 21. června citovala ČTK bulvární deník ve zprávě „**Blesk: Baroš po vyřazení na ME sprostě nadával kouči Brücknerovi**“. Kromě Blesku cituje agentura v textu i šéfa Českomoravského fotbalového svazu Pavla Mokrého, který slíbil, že se bude věcí zabývat. „**Vídeň prožila zatím nejbouřlivější noc Eura 2008**“ je text, ve kterém rakouský zpravodaj popisuje konflikty mezi tureckými a chorvatskými fanoušky po vzájemném zápase. Kromě předběžného počtu zadržených osob zmiňuje autor i zásahy zdravotní služby.

O den později (22. června) se ve zprávě „**Fotbalový svaz popřel, že by Baroš nadával Brücknerovi**“ dementuje prostřednictvím mluvčího reprezentace Lukáše Tučka domnělý konflikt mezi českým hráčem a trenérem. Mezi dalšími materiály dne jsou i pravidelné pozápasové ohlasy. Nechybějí komentáře ruských a nizozemských médií. Oslavy ruských fanoušků po postupu jejich fotbalistů jsou přiblíženy v příspěvku „**Statisíce Rusů v Moskvě slavily výhru nad Nizozemskem až do rána**“. Referát po posledním čtvrtfinálovém zápase Itálie – Španělsko vyšel tentokrát jen v jedné verzi po penaltovém rozstřelu.

První volný den ME 2008 (23. června) vyplnila ČTK především shrnujícími informacemi. Kromě tradičních aktualizovaných statistik vyšla i analýza „**Týmy, které zářily ve skupinách, ve čtvrtfinále většinou padly**“, ve které autor ve dvanácti odstavcích rekapituluje nejdůležitější momenty čtvrtfinálových duelů. Zajímavý příspěvek „**Na fotbalovém mistrovství opět zazářilo několik nečekaných hvězd**“ se zabývá hráči, kteří jako téměř neznámí zazářili na šampionátu. V příspěvku „**Zidane tipuje, že Francii povede jeho bývalý spoluhráč Deschamps**“ se k situaci ve francouzské reprezentaci vyjadřuje bývalá fotbalová hvězda. Sázkové kurzy se objevují ve zprávě „**Němci se vrátili do role hlavních favoritů Eura**“. I zápasy vyřazovací části bez české účasti jsou komentovány

českými experty ve zprávě **„Rusko si postup do semifinále zasloužilo, shodují se odborníci“**.

Další volný den (24. června) vyplňuje ČTK především informacemi a novinkami o semifinalistech. I ve formě profilů vzájemných historických soubojů Německa s Tureckem a Španělska s Ruskem (**„Němci mají nad Turky navrch, naposledy ale vyhráli před 16 lety“** a **„Rusům se proti Španělsku nedaří, vyhráli jen jedenkrát“**). V dalším profilu vychází společně bližší představení všech čtyř trenérů: **„Do semifinále ME dovedli své týmy Löw, Terim, Hiddink a Aragonés“**. V netradičním bilančním článku **„Zranění se stala největším postrachem evropského šampionátu“** ČTK mimo jiné cituje lékaře české reprezentace Jiřího Fouska. Podobného rázu je i příspěvek **„Šampionát přinesl několik chyb rozhodčích, ale i výborné výkony“**, kde se rekapituluje dosavadní výkony sudích. V textu je citován i předseda svazové komise rozhodčích Luděk Macela a další čeští rozhodčí.

Kromě standardního zpravodajství z obou semifinálových zápasů 25. a 26. června vydává ČTK i názor dalšího experta, který komentuje šampionát: **„Wenger věří na ME Němcům, uchvátil ho Ballack“** je komentář francouzského trenéra londýnského Arsenalu. Po prvním zápase Německo – Turecko vychází druhý den text od německého zpravodaje agentury: **„Němci oslavovali šťastné vítězství uvolněně“**. Ten je v druhé verzi rozšířen na **„Oslavy německého vítězství byly kromě Saska převážně poklidné“**.

Dne 27. června se především rekapituluje semifinálové zápasy (například analýza **„Fotbalové mistrovství Evropy bude mít očekávané vyvrcholení“**) a informuje se o tom finálovém. Agentura vydává například text **„Finále bude soubojem hvězd předních evropských klubů“**, jímž jsou představeni tři (podle ČTK) nejlepší hráči z Německa i Španělska. Nechybějí hlasy českých fotbaových odborníků, které dokonce vycházejí dvojnásobně: **„Španělé a Němci jsou podle expertů ve finále právem“** a **„Španělé hrají líbivě, ale pozor na německou vůli, říkají experti“**. Profil všech ME od roku 1960 se objevuje ve zprávě **„Finále ME se už pětkrát prodlužovalo, jednou rozhodly penalty“**. V textu kromě letopočtu, místa konání a výsledku je u každého finále i stručná (2 – 3 věty) charakteristika. Pominuto pochopitelně nebylo ani ME 1988. **„Jen tři trenéři mají jistotu, že zůstanou i po Euru“** je rozsáhlá studie o budoucnosti reprezentačních trenérů. K textu o 13 odstavcích je připojena přehledná tabulka se jmény: země – trenér před ME – trenér po ME. Podobné

informace vycházejí i následující den (28. června). V tento den agentura flešuje zprávu, která není stoprocentně potvrzená: **„Zraněný německý kapitán Ballack ve finále zřejmě nenastoupí“**. Citován je v ní německý trenér: „Trenér Joachim Löw dnes na tiskové konferenci před zápasem uvedl, že šance, že by Ballack mohl hrát, není příliš velká.“ Zpráva je v průběhu dne rozšířena dvěma verzemi, ale ani jedna informaci nepotvrzuje.

V den finálového zápasu (29. června) pokračuje případ Michaela Ballacka zprávou **„Bild: Ballack ve finále Eura nastoupí v základní sestavě“**, v níž jsou z německého bulvárního deníku parafrázovány jen dvě věty, které navíc říkají prakticky totéž co titulek. Informace je potvrzena fleší **„Německý kapitán Ballack bude ve finále hrát“**, v jejíž rozšířené verzi už Ballack figuruje v základní sestavě Německa. Přítomnost fotbalového zpravodaje ČTK na finále ME 1988 dokazuje jeho první příspěvek **„Španělští fandové se ve Vídni smažili v německé přesile“**, ve kterém popisuje atmosféru mezi fanoušky ve vídeňských ulicích. Zpravodajství ze zápasu se liší jen tím, že je flešován gól: **„Torres poslal Španěly ve finále do vedení“**. Do této chvíle vycházely jednotlivé branky samostatně jen v zápasech české reprezentace. V druhé části tradičního pozápasového referátu **„Torres vrátil Španělsko po 44 letech na evropský trůn“** chybějí hlasy aktérů. Ty se objevují až po více než hodině v textu: **„Torres: Snad je to první z mnoha titulů, co získáme“**. Největší prostor má jediný střelec finále španěl Torres, dále trenér vítězů Aragonés a jeho německý protějšek Löw a kapitán Ballack. Milníky ME 1988 vycházejí v materiálech **„Evropskému šampionátu vládli španělský útok“** a **„Mistrem Evropy je Španělsko, Češi neprošli základní skupinou“**. Kromě dalších zpráv, převážně profilů, vychází i ekonomicky zaměřený text **„Vítězní Španělé dostanou za Euro menší odměnu než jiné týmy“**, ve kterém jsou vypsány prémie účastníků ME. U českého týmu je u sumy slovo „asi“, u Portugalska a Nizozemska to, že své prémie nezveřejnily. Konečná tabulka střelců turnaje **„Nejlepším střelcem ME se stal španělský útočník Villa“** obsahuje kromě jména každého hráče, který se na ME trefil, i celkový počet vstřelených branek. Oslavy na stadionu jsou vylíčeny v posledním textu od fotbalového zpravodaje **„Viva España - Vídeň se ponořila do víru španělských oslav“**.

3.4 Zpravodajství ČTK po ME 2008

Po ME 2008 informuje ČTK především o vítězném španělském týmu (hráčích, trenérovi) i jejich oslavy a přivítání ve vlasti. V dalších materiálech se bilancují a analyzují důležité

momenty šampionátu, nechybí ani podrobné konečné statistiky. Od 30. června do 4. července vydala agentura podle archivu infobanky (po zadání klíčových slov „fotbal; Evropa“) celkem 35 zpráv.

Dne 30. června sice po deváté ranní hodině vychází materiál **„Oslavy ve Vídni se i po finále obešly bez větších problémů“**, asi o půl hodiny později se však násilnosti jinde přece jenom objevily: **„Finále ME mělo ve Španělsku a Německu násilnou dohru“**. Vycházejí i tradiční ohlasy z finále ze zahraničního tisku: **„Vítězství Španělska bylo vítězstvím fotbalu, píše španělský tisk“** a **„Německý tisk uznává zaslouženou výhru Španělska, lituje Ballacka“**. V 11:31 vydává agentura flešovou zprávu **„Nejlepším hráčem evropského šampionátu byl vyhlášen Xavi“**, na kterou pak navazují další materiály. V druhé verzi zprávy je kromě krátkého medailonku španělského záložníka i tým 23 nejlepších hráčů turnaje podle UEFA. **„V All stars týmu je devět Španělů, žádný Čech“** je profil všech výběrů evropských šampionátů od roku 1960. Titulek je trochu zavádějící, protože zmiňuje letošní nejlepší tým, ale v textu jsou i s českou účastí ty minulé. V ČTK si to zřejmě brzy uvědomili a agentura vydala druhou verzi, která doplňuje první dva odstavce o umístění českých a čs. fotbalistů ve výběrech nejlepšího týmu na minulých ME: **„Ve třidvacetičlenném výběru All stars týmu na ME ve fotbale je devět španělských mistrů Evropy, z českých fotbalistů se mezi největší hvězdy turnaje nikdo nevešel. Celkem bylo na všech ME do All stars týmů vybráno 11 českých a československých fotbalistů, poprvé dva hned při prvním ročníku v roce 1960, naposledy před čtyřmi lety tři čeští fotbalisté“**. Připomenutí finálového zápasu od fotbalového zpravodaje má titulek **„Španěly nadchlo, že vyhráli a ještě potěšili fotbalové labužníky“** a velmi se podobá tomu pozápasovému. Tentokrát je text o dva odstavce delší a nejvíc prostoru je věnováno španělskému trenérovi, v dalších odstavcích je opět citován útočník Torres. V textu se objevují i dvě věty německého trenéra Löwa a obránce Mertesackera. **„Španělé ovládli statistiky mistrovství Evropy“** jsou oficiální statistiky od evropské fotbalové asociace UEFA. Tradičních dvacet čísel je doplněno šesti odstavci textu. Rakouské komentáře a analýzy ME vycházejí v textech **„V Rakousku si pochvalují poklidný průběh Eura“** a **„APA: Na Euru 2008 vyhrály ofenziva a fair play“**. Profil Španěla Xaviho vychází s titulem **„Nejlepší hráč Eura Xavi táhl Španělsko za titulem“**. Tři poslední odstavce jsou převzaty z prvního profilu fotbalisty, který vyšel 27. června po semifinálovém utkání s Ruskem (**„Xavi vstřelil svůj nejdůležitější reprezentační gól“**). Nový profil je delší a částečně přepracovaný, některé věty i pasáže jsou z prvního materiálu. **„Poražené Němce vítalo sto tisíc fanoušků jako hrdiny“** a **„Fotbalové mistry Evropy uvítaly v Madridu**

tisíce fanoušků“ jsou reportáže z příletu finalistů domů. Německý článek je paradoxně delší a zajímavější než ten o evropských mistrech. Rozsáhlá analýza sledovanosti ME 2008 se objevuje v příspěvku **„Finále ME vidělo 1,2 milionu lidí, turnaj lákal méně než dříve“**.

O den později (1. 7. 2008) nejvíce zaujme pravděpodobně zpráva **„Vzpomínky na Euro 2008: Turecké obraty či gól z "ofsajdu"“**, ve které jsou připomenuty „okamžiky, na které se po letech vzpomíná více než na vítěze.“ V textu jsou zmíněny například neobvyklé turecké obraty, výměna trávníku na jednom ze stadionů přímo během turnaje, fakt, že ani jedna z pořádajících zemí nepostoupila ze skupiny, či vykázaní trenérů Rakouska i Německa na tribunu při vzájemném zápase. Text **„Na Euru nebyl žádný pozitivní dopingový test“** informuje o tom, že „zkontrolováno tedy bylo 284 hráčů z celkového počtu 368 fotbalistů na soupiskách“ a ani jeden z nich nedopoval. Sázání se věnují materiály **„V Thajsku bylo zadrženo přes tisíc lidí kvůli sázkám na Euro“** a **„Odhad: Internetové sázky při Euru v ČR činily až 300 milionů“**. Ve zprávě **„Španělské fotbalové šampiony přijala královská rodina“** je citován mj. španělský premiér Zapatero, který pronesl k šampionům chvalořeč.

Do konce týdne vydala ČTK už jen dva materiály. Dne 2. července zprávu **„Prima si pochvaluje, že se jí vysílání Eura povedlo“**, což je o reportáž z bilanční tiskové konference české komerční televize, která ME 2008 vysílala. O dva dny později (4. července 2008) vychází pouze knižní „reklama“ **„V knihkupectvích už jsou dva příspěvky k fotbalovému Euru“**.

4. Komparace ME 1988 a ME 2008

4.1 Typologie agenturních zpráv

4.1.1 Pozápasové zprávy

Srovnání agenturních textů z ME 1988 a ME 2008 ukazuje, že nejpodobnější jsou si zpravodajské materiály ze zápasů (referáty i statistiky). Souhrnné texty, vydávané po jednotlivých utkáních, zaznamenávají nejdůležitější momenty hry, jmenovitě uvádějí střelce

branek i hráče, kteří upoutali svým výkonem na hřišti. Rozdíl je pouze v tom, že v roce 2008 se statistické údaje k jednotlivým zápasům (celkový i poločasový výsledek, jména střelců branek, jména všech tří rozhodčích, eventuálně disciplinárně potrestaných fotbalistů, počet přihlížejících diváků, kompletní sestavy i se jmény střídajících hráčů a s časy jejich příchodu na hřiště, jména trenérů) vydávaly v rozšířené verzi, navíc zásadně odděleně od pozápasových popisných referátů; roku 1988 byly statistické údaje vesměs jejich součástí.

4.1.2 Další typy zpráv

U dalších typů zpráv však k určité žánrové proměně došlo. V roce 1988 byly vedle klasických zpráv dominantní výše zmíněné „skládačky“ (polytematické texty dvojího druhu: buď se k titulku vztahuje pouze první, většinou nejrozsáhlejší odstavec, zatímco další se věnují jiným tématům; nebo společný titulek, například „Zajímavosti“, vystihuje tematickou pestrost příspěvků, z nichž se zpráva skládá).

V roce 2008 vychází každá zpráva (buť sebekratší a sebemarginálnější) samostatně, navíc s žánrovým rozlišením, které mimo jiné usnadňuje uživatelům orientaci. Některé texty jsou označeny výrazy jako „ANALÝZA“, „ČLÁNEK“, „OTVÍRÁK“, „PROFIL“ či „SHRNUTÍ“, v řádku klíčových slov psanými takto důsledně verzálkami.

4.1.3 Rozhovory

Rozhovory, které tehdy agentura vydávala, byly pouze nepůvodní, přejeté z cizích agentur a médií. Někdy v klasickém novinovém formátu (otázka + odpověď), jindy zredukované pouze na výroky respondenta, většinou hráče, trenéra nebo funkcionáře. Příkladem prvního typu může být dejme tomu text „**Rozhovor s předsedou organizačního výboru Hermannem**“ (27. června 1988): „= +Evropský šampionát zvýšil popularitu fotbalu nejen v NSR, ale po celé Evropě,+ prohlásil Hermann Neuberger, + byla to výborná propagace kopané po všech stránkách.+ = -Jak se díváte na ME jako předseda fotbalového svazu NSR ? = +Osobně jsem s naším mužstvem velmi spokojen. Bylo by nespravedlivé při vysoké úrovni evropské špičky odsuzovat mužstvo NSR za to, že se neprobojovalo do finále...“ Atd. Za příklad druhého typu může posloužit text „**Michels předvídá**“ z téhož dne. Výroky nizozemského trenéra byly bezpochyby vyvolány dotazy novinářů, ty však ČTK v textu potlačila: „+Naše

vítězství není pouhou epizodou, můj nástupce Thys Libregts zdědí mužstvo, které je schopné vyhrát světový šampionát,+ tvrdí nizozemský trenér Rinus Michels. +Za dva roky budou mít naši nejlepší hráči 27 let, což je ideální fotbalový věk. Z Jižní Ameriky přijedou jistě velmi silné celky, ale za největší soupeře považuji opět fotbalisty Sovětského svazu a Itálie...“ Atd.

Rozhovory z ME 2008 výše naznačené typologii neodpovídají. Klasická interview s otázkami a odpověďmi na ně se už neobjevují. Běžným útvarem jsou texty, ve kterých agentura výroky dotazovaného zasazuje do souvislostí a hojně je komentuje. Typickým příkladem je příspěvek „**Čech: Moje chyba rozhodla o tom, že jedeme domů**“ (16. června 2008). Výroky brankáře českého národního týmu sice tvoří kostru zprávy, k ní je však připojeno takové množství agenturního textu, že kvantitativně nad slovy Petra Čecha převažuje. Čechových vět je v článku citováno celkem 27, agenturních naproti tomu 32. Že jde o rozhovor takto informačně zahuštěný, ukazuje už jeho začátek: „Ženeva (Švýcarsko) 16. června (zvláštní zpravodaj ČTK) - Většinou drží právě on svými zákroky tým nad vodou a vytahuje jej z vážných problémů, jako by šlo o samozřejmost a letitý zvyk. V neděli se ale brankář Petr Čech ocitl v pozici toho, kdo po osudovém zaváhání potřebuje od spoluhráčů slova povzbuzení a útěchy. Jeho chyba v závěru vypjatého utkání evropského šampionátu proti Turecku zhatila naděje českého týmu na postup do čtvrtfinále. A brankář to bez vytáček uznal. "Takové věci prostě k fotbalu patří. Ale pro mě je to o to těžší v tom, že ten zápas rozhodla moje chyba. Kvůli tomu prakticky jedeme z mistrovství domů," líčil posmutnělý Čech, když krátce před nedělní půlnocí přišel mezi novináře. "Není těžké si tu chybu přiznat, když byla jasná. Ale není to tak, že bych nad tím plakal. Pořád je to jenom hra, stát se v životě můžou daleko horší věci," podotkl Čech. Šestadvacetiletý plzeňský odchovanec sbírá prvenství v nejrůznějších anketách o nejlepšího brankáře světa...“ Atd.

4.1.4 Flešové zprávy

Flešové zprávy, tedy „krátké zprávy signalizující mimořádně významné události“, jež představují specifickou formu „úsilí o maximální operativnost zpravodajství“¹⁸ vydávala ČTK jak z ME 1988, tak z ME 2008. Jejich podoba (nikoli pouze grafická) se na první pohled nápadně liší. Ve zpravodajství ČTK z roku 1988 (nejen z ME 1988) se objevují krátké,

---

¹⁸ HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1983, s. 74.

většinou jednověťé flešové zprávy s nejvyšší prioritou (č. 1). Nejde však o fleše, jaké známe ze zpravodajství ČTK dnes. Zprv se tento typ zpráv používal ve všech zpravodajských oblastech (domáci, zahraniční, sport) a nahrazoval i bleskové zprávy. Mezi klíčovými slovy bývalo uvedeno zpravidla jen slovo „fleš“, což dodatečné archivní hledání zpravodajského zachycení sledované události dosti komplikuje.

Z ME 1988 vycházely fleše jen v souvislosti se zápasy: s prioritou č. 1 vycházely jak poločasové, tak konečné výsledky. V pozápasových fleších jsou uvedeni jen střelci branek z druhého poločasu, autoři gólů z první půle už zde zopakování nejsou. Tehdejší fleše pracovaly s titulky nesystematicky. Během ME 1988 se jejich forma několikrát proměnila, což byla pravděpodobně daň rychlosti a technické nedokonalosti. Také chyby ve fleších byly nejspíše způsobeny těmito faktory. Například fleš s chybnou prioritou č. 4 se objevila dvakrát 18. a 22. června.

Ve zpravodajství z ME 2008 se objevují flešové zprávy s konečným výsledkem pravidelně po všech zápasech (nikoli už po jejich poločasech), mají však vždy prioritu č. 2 (ve sportovním zpravodajství nejsou užívány mezitím zavedené bleskové zprávy, tzv. „blesky“ s prioritou č. 1. Po vydání fleše zpravidla do 30 minut následuje rozšířená zpráva, která původní strohou informací obohacuje, po ní eventuálně následují další verze. Vedle výsledků se ve flešových verzích zpráv objevovaly i jiné zásadní informace, například o vážných zraněních či nominaci rozhodčích pro utkání českého týmu.

4.1.5 Verze zpráv

Rozšiřující verze článků se objevují až ve zpravodajství z ME 2008. Verzí se v praxi ČTK rozumí rozšíření původní vydané zprávy o další nové informace v průběhu čtyřadvaceti hodin. U každé další nové verze (mezi klíčovými slovy je psána verzálkami, například „2.VERZE“) je stručně a výstižně vysvětleno, co je ve zprávě nového. Například „Rozšířili jsme o...“ nebo „Doplnili jsme (...) odstavec“ či velmi časté „Aktualizovali jsme v celém rozsahu“. Titulek je upraven jen v případě, že nové informace významně mění smysl článku. Příkladem může být krátká zpráva „**Villa si z duelu s Rusy odnesl vedle tří gólů i kuriózní zranění**“, která poprvé vyšla 11. června v 15:20. Její druhá verze se objevila pod stejným titulkem po šesti a půl hodinách (ve 21:55), rozšíření je zdůvodněno slovy: „Celkově jsme aktualizovali po lékařském vyšetření.“ Text, v němž stará fakta zůstávají, je doplněn o nová.

V prvním odstavci původní zprávy se píše, že „španělský fotbalista si při oslavě prvního gólu při vítězství 4:1 přivodil kuriózní zranění prstu“, druhá zpráva – také v prvním odstavci – už známou informaci zásadně upřesňuje: „Španělský fotbalista si při oslavě prvního gólu při vítězství 4:1 přivodil kuriózní zranění ukazováčku na pravé ruce. Rentgenové vyšetření dnes ukázalo, že utrpěl vlasovou zlomeninu.“

4.1.6 Opravy zpráv

Opravy vyšly ve zpravodajství z ME 1988 podle archivu infobanky jen dvě, obě se týkaly závažné faktické chyby (v jednom případě šlo o sledovanost utkání, v druhém o záměnu jména držitele žluté karty). Literární chyby v textech se neopravovaly nikdy, zajisté proto, že všechny byly z kontextu poměrně lehce dešifrovatelné a žádný z nich neměnil smysl sdělení (například překlep „polde pravidel“ v článku „**Skvělý zdroj poučení**“, 29. června 1988).

Ve zpravodajství z ME 2008 literárních chyb ubylo, pravděpodobně proto, že většinu z nich v redakčním systému zachytil počítačový korektor pravopisu. Praxe oprav věcných chyb zůstává v podstatě stejná, až na to, že původní zprávy s chybou jsou z databáze odstraněny. Přesto lze všechny opravené omyly ČTK dohledat (nikoli už čas jejich vydání a dobu, po kterou byly šířeny). V opravách jsou chyby důsledně citovány a je na ně upozorněno hned pod titulkem. Například v opraveném vydání textu „**Ronaldův první trénink ve Švýcarsku skončil zaledovaným kotníkem**“ (2. června 2008) se píše: „Ve 3. odstavci jsme opravili jsme chybné: "Dopolední tréninková jednotka týmu, jenž bude na Euru závěrečným soupeřem českého mužstva..." na správné: "Dopolední tréninková jednotka týmu, jenž bude na Euru druhým soupeřem českého mužstva..."“

4.2 Atributy agenturních zpráv

4.2.1 Klíčová slova

V roce 1988 už se ve zpravodajském provozu ČTK pomalu ustaluje praxe tzv. klíčových slov. Názory na jejich funkci se kupodivu liší. Zatímco v definici ČTK klíčová slova „vystihují obsah zprávy“ a „umožňují rychlou orientaci v seznamu desítek a stovek zpráv a také

vyhledávání v archivních souborech – fondech¹⁹, poměrně aktuální kolektivní práce Zpravodajství v médiích naopak uvádí že „smyslem klíčových slov není vystihnout obsah (! – J. S), ale utřídit zpravodajství v databázi a usnadnit pozdější vyhledávání“.²⁰

Ve zpravodajství z ME 1988 používá ČTK klíčová slova „kopaná; ME“. Takovéto zadání se dnes ale jeví jako příliš široké. V infobance ČTK totiž jejich prostřednictvím nelze dohledat všechny materiály o závěrečném turnaji, protože ke zmíněným flešovým zprávám nás tato slova nedovedou.

Pro zprávy týkající se ME 2008 používá ČTK základní klíčová slova „sport; fotbal; Evropa“, respektive „fotbal; Evropa“, na ně ovšem na rozdíl od ME 1988 navazují ještě další klíčová slova v pořadí od obecného ke konkrétnímu. Například zpráva z 31. května s titulkem **„Zraněný Hamit Altintop se musí bát o svůj start na Euru“** má klíčová slova „sport; fotbal; Evropa; Turecko; Altintop; zranění“. Tento propracovanější systém je dodržován u všech zpráv, včetně těch flešových. Orientace v infobance je díky němu jednodušší a rychlejší.

4.2.2 Priorita

Priorita (důležitost) zpráv také doznala jisté proměny. Všechny texty vydávané agenturou k ME 1988 (kromě těch flešových, viz výše) měly bez ohledu na obsah i rozsah důsledně prioritu č. 4. O dvacet let později se priorita ustálila na stupnici 2 – 5. S nejvyšší prioritou č. 2 vycházejí ve sportovním zpravodajství flešové zprávy. Klasické zprávy jsou diferencovány podle důležitosti, jejich priorita má buď č. 3, nebo č. 4. Nejnižší prioritu č. 5 mají „pomocné dokumenty“, jako je například avízo.

4.2.3 Titulky

Titulky neměly ve zpravodajství ČTK v roce 1988 v zásadě žádná striktní pravidla. Objevovaly se krátké, často jednoslovné: **„Hlasy“** (12. června 1988) či **„Zajímavosti“** (8. června 1988). Dalším typem byly titulky s krátkým výstižným dokončeným sdělením.

---

¹⁹ Viz http://www.ctk.cz/sluzby/vyhody_zprav_ctk/struktura/

²⁰ Kolektiv autorů. *Zpravodajství v médiích*. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, s. 34. ISBN 80-246-0248-2.

„**Zahájení se rychle blíží**“ (8. června 1988), „**Van Basten přišel včas**“ (16. června 1988). Ve sportovním zpravodajství ČTK z roku 1988 se ale objevují i dlouhé titulky, které se na vymezený prostor nevešly, takže musely přesahovat až do začátku textu. Titulek v tomto případě větu násilně utíná, celé sdělení pak působí nesrozumitelně, nepřehledně a rušivě. Například titulek „**Nizozemí-Quick Nijmegen 8:1 (2:0) v předposledním**“, působící zdánlivě jako apoziopse (neukončená výpověď), je zopakován a dokončen v první větě v úvodním odstavci – „Nizozemí-Quick Nijmegen 8:1 (2:0) v předposledním přípravném utkání nizozemského reprezentačního mužstva hraném v Du:sseldorfu.“ (7. června 1988) Jak patrně, na konci 80. let už ve zpravodajství ČTK neplatila zásada, že „titulek bývá často krajně stručný, jednoslovný, obecně řečeno heslovitý.“²¹ Ve sportovním zpravodajství v roce 2008 výše uvedené extrémní typy titulků (jednoslovný a „nedokončený“) už nebyly užívány. Každý titulek už byl pojmán jako nositel samostatného sdělení, takže zpravidla nepředstavoval pro čtenáře zprávy žádný „rébus“. Jako výmluvný příklad může posloužit titulek ze 7. června „**Úvodní duel Eura sledují tisíce fanoušků na náměstích i v barech**“, vlastně autonomní zpráva o jedenácti slovech.

4.2.4 Domicil

Domicil se neobjevoval u všech zpráv z ME 1988. Pokud byl uveden, pak většinou pražský. Zahraniční domicil se ve zpravodajství z turnaje vyskytoval jen výjimečně. Tehdy byla běžná praxe vyjadřovat domicilem místo vzniku zprávy²², zatímco o dvacet let později se v ČTK používá domicil spíše pro „zeměpisné označení místa, kde došlo k popisované události“²³. Ve zprávách ČTK z ME 2008 je při uvádění domicilů patrná jistá nedůslednost. Přestože všechna rakouská a švýcarská města, v nichž se odehrávala jednotlivá utkání turnaje, patří v českém prostředí (zajisté i mediálním) k těm všeobecně známým, agentura v některých případech i opakovaně uváděla, v jaké zemi leží. Například „Ženeva (Švýcarsko)“ či „Salcburk (Rakousko)“. Pokud o události referoval z místa jejího konání zvláštní zpravodaj, byla tato

---

²¹ HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1983, s. 156.

²² „V agenturní praxi na celém světě se pevně ustálilo pravidlo, že před vlastním textem zpravodajské informace se kromě titulku zprávy zařazují orientační údaje, které představují jakýsi „rodný list“ zprávy. Jsou to údaje o místu a čase vzniku zprávy a značka agentury, která zprávu dává do oběhu. (HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1983, s. 154.)

²³ Viz heslo „*domicil*“ (sign. lt) in OSVALDOVÁ, Barbora – HALADA, Jan a kolektiv. *Encyklopedie praktické žurnalistiky a marketingové komunikace*, 3. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN: 978-80-7277-266-7.

skutečnost pro zdůraznění autenticity zaznamenána, a to jak v roce 1988, tak v roce 2008. V obou případech slovy „(zpravodaj ČTK)“ nebo „(dopisovatel ČTK)“. Na ME 1988 však ČTK, jak už výše řečeno, žádného sportovního zpravodaje neměla, využívala v souvislosti s šampionátem své stálé zpravodaje v zahraničí. Například zpravodaj z Londýna referoval o odezvě, jakou mělo chování britských výtržníků na ME u tehdejší premiérky Thatcherové

4.2.5 Podpis

Podpis se objevoval ve zprávách z ME 1988 i ME 2008 prakticky pod každou zprávou. V obou případech se setkáváme jak s celými jmény, tak s šiframi. Ve zprávách z ME 2008 jsou obvykle uváděny dva podpisy, z nichž první patří redaktorovi a druhý editorovi. V roce 1988 takováto dělba práce v agentuře uplatňovaná nebyla. „Tehdy ještě neexistoval systém editorů a redaktorů, všichni redaktoři se střídali ve službách na místech editorů.“²⁴ Archivní texty ukazují, že delší zprávy byly obvykle podepsány celým jménem, kratší texty pouze šifrou (z ME 1988 i ME 2008). Nelze tu však uplatnit žádné kvantitativní hledisko při hledání hranice mezi kratší a delší zprávou; celá jména redaktorů nacházíme spíše u textů s výraznějším autorským podílem – a to bez ohledu na rozsah materiálu.

4.3 Grafická podoba agenturních zpráv

4.3.1 Hlavička

Zprávy z ME 1988 se liší od zpráv ME 2008 – alespoň podle dohledných materiálů v infobance ČTK – v rozsahu i formě uváděných metadat²⁵. Hlavička zprávy měla v roce 1988 tuto podobu:

Titulek: Mistrovství Evropy startuje
Datum vydání: 9.6. 1988
Čas vydání:
Klíčová slova: Kopaná; ME

---

²⁴ Interview autora s Ladislavem Josefem pro účel této práce, Duben 2009.

²⁵ „Každá agenturní zpráva (bez ohledu na mediální formu) se vydává a uchovává s celým souborem identifikačních prvků, s metadaty.“ (ŠMÍD, Milan – TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, s. 142. ISBN: 978-80-246-1661-2.

ID: 003-01
Servis: SSS
Priorita: 4
Kategorie:

O dvacet let později vypadala takto:

Titulek: Fotbalové Euro začíná, Češi na úvod nastoupí proti Švýcarům
Datum vydání: 7.6. 2008
Čas vydání: 04:14
Klíčová slova: Sport; fotbal; Evropa; ČR; Švýcarsko; OTVÍRÁK
ID: T200806060918901
Servis: ses
Priorita: 4
Kategorie: spo; fot

Jak patrně, šablona zůstala stejná, avšak metadata „čas vydání“ a „kategorie“ zůstávají u zpráv z roku 1988 nevyplněna. Čas vydání zprávy se ovšem i v roce 1988 uváděl, ale na jiném místě, až na konci textu. Pod podpisem byl uveden číselný kód, v němž byl „zašifrován“ nejen den a měsíc vydání zprávy, ale za ním i hodina a minuty a zkratka agentury. V praxi to vypadalo tak, že například údaj „220688 1556 ČTK“ znamenal, že zpráva byla vydána 22. 6. 1988 v 15:56.

4.3.2 Turnajová tabulka

Turnajové tabulky vycházely v roce 1988 v agenturním zpravodajství většinou samostatně a bez textu. Například 14. června nabídla zpráva pod titulkem „**Tabulka +A+ skupiny**“ tyto údaje:

Tabulka +A+ skupiny

=	1. NSR	2	1	1	0	3:1	3
	2. Itálie	2	1	1	0	2:1	3
	3. Španělsko	2	1	0	1	3:3	2
	4. Dánsko	2	0	0	2	2:5	0

O dvacet let později se grafická podoba tabulek téměř nezměnila, avšak samostatně vydávány nebyly, tvořily součást statistických informací po každém odehraném zápase i závěrečných shrnutí hracího dne. Samotné slovo „TABULKA“ se vždy objevilo i v klíčových slovech dané

zprávy. Například na konci zprávy z 11. června nazvané „**Fotbalisté podleli Portugalsku, s Tureckem může dojít na penalty**“ byla uvedena tabulka v této podobě:

Tabulka skupiny A:

1. Portugalsko	2	2	0	0	5:1	6
2. ČR	2	1	0	1	2:3	3
Turecko	2	1	0	1	2:3	3
4. Švýcarsko	2	0	1	1	1:3	0

Klíč k tabulce nebyl vydán ani v roce 1988, ani v roce 2008, ČTK předpokládala, že klienti pokaždé snadno rozluští, jaké údaje jsou v číselných sloupcích uvedeny (počet odehraných zápasů, počet výher, remíz a proher, skóre, počet získaných bodů). Dnes je třeba upozornit na drobnou odlišnost v numerické rovině: za výhru se v roce 1988 udělovaly dva body místo dnešních tří. Remíza byla oceněna stejně jako dnes jedním bodem.

4.3.3 Typografická podoba textu

Zpráv z ME 1988 se liší od zpráv z ME 2008 i v rovině typografické. Je to dáno tehdejší nedostatečnou technickou vybaveností počítačů.²⁶ Jejich klávesnice neumožňovaly napsat uvozovky, a tak byla každá přímá řeč označována na začátku i na konci matematickým znakem „+“. Podobně bylo interpunkční znaménko pro vykřičník nahrazeno zkratkou „(vykr), písmena „ö“ a „ü“ se tehdy zaznamenávala v podobě „o:“ a „u:“, a tak například z německého fotbalisty Rudiho Völlera se ve zpravodajství ČTK stal „Rudi Vo:ller“ nebo z města Düsseldorfu „Du:sseldorf“. Pouze „ä“ zůstávalo v původní podobě („Lothar Matthäus“). ČTK si vytvořila i svéráznou značku pro odsazení textu na začátku odstavců: „=“. Všechny tyto a další drobnosti dané texty spolehlivě „usvědčují“ z jejich stáří.

4.4 Jazyk agenturních zpráv

Porovnáme-li jazykovou stránku agenturních textů z ME 1988 a ME 2008, nenajdeme velké množství odchylek. Dvacet let je ve vývoji jazyka přece jen příliš krátká doba na to, aby se nějak výrazněji projevil změny v syntaktické, morfologické či lexikální rovině. Navíc

---

²⁶ Interview autora s Ladislavem Josefem pro účel této práce, Duben 2009.

„sportovní zpravodajství a publicistika patří mezi mladé publicistické disciplíny“²⁷, takže jazykové překážky, na které narazí případní čtenáři i těch nejstarších sportovních zpráv (z přelomu 19. a 20. století), jsou dnes snadno překonatelné. Přesto není možné pokládat texty z ME 1988 a ME 2008 za jazykově identické. V úhrnu lze říci, že texty z roku 1988 jsou jazykově chudší a vedle toho i nepatrně jazykově zastaralé. Například slovo „kopaná“, tehdy poměrně frekventované (vyskytuje se v klíčových slovech prakticky u všech zpráv ze šampionátu), se o dvacet let později ve zpravodajství ČTK neobjevuje a je nahrazeno slovem „fotbal“. Frekvenční slovník mluvené češtiny, který „vznikl elektronickým zpracováním nahrávek pořízených v letech 1988 – 1992 (1. vlna) a 1994 – 1996 (2. vlna)“²⁸ zaznamenává sice ještě obě slova („fotbal“ i „kopaná“), avšak druhé z nich s výrazně nižší frekvencí (19 : 2). Není to jev ojedinělý, podobně se ze slovní zásoby české sportovní žurnalistiky téměř vytratily české ekvivalenty pro „basketbal“, „box“ či „volejbal“ („košíková“, „rohování“, „odbíjená“).

Některé změny v lexiku české sportovní (fotbalové) žurnalistiky byly působeny změnami ve vývoji fotbalové strategie. Z užívání vyšlo například dříve časté slovo „libero“; na rozdíl od slova „kopaná“ ne proto, že by bylo pocíťováno jako zastaralé, ale proto, že pozice posledního (nejzadnějšího) obránce, tímto slovem označovaná („kapitán vítěze Poháru UEFA Bayeru Leverkusen je univerzální hráč a ve svém klubu nastupuje ve středu pole i na postu libera“, „**Úterý na ME**“, 13. 6. 1988), už nebývá v moderním herním rozestavení uplatňována.

Jazyk zpravodajství z ME 2008 je bohatší v užívání synonym, jejich výběr je někdy dokonce veden snahou nabídnout (či připomenout) uživateli další informace, nikoli pouze vyhnout se opakování slov. Příkladem může být článek o Rostislavu Kováčovi ze 14. června „**Kováč: Do základu bych rád, ale na lavičce našťvaný být nemůžu**“. V textu se místo opakování příjmení českého fotbalisty (či banálních synonym typu „fotbalista“, „hráč“, „reprezentant“ apod.) vyskytují i zástupná pojmenování s informační hodnotou: „stoper Spartaku Moskva“, „rodák z Loučné pod Desnou“, „někdejší zadák Olomouce a pražské Sparty“.

---

²⁷ SVOBODOVÁ, Ivana. *Jazyk sportovní publicistiky*. In ČMEJRKOVÁ, Světlá – DANEŠ, František – KRAUS, Jiří – SVOBODOVÁ, Ivana. *Čeština, jak jí znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996, s. 174. ISBN 80-200-0589-7.

²⁸ ČERMÁK, František a kolektiv. *Frekvenční slovník mluvené češtiny*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, s. 104 a 151. ISBN 978-80-246-1425-0.

Košatější jazyk se ve zpravodajství z ME 2008 projevil také v uplatňování větší škály synonym slovesa „říci“ (tzv. verba dicendi, slovesa mluvení). Například v rozsáhlém rozhovoru s trenérem české reprezentace (**„Brückner: Když přijímám velká vítězství, musím umět i prohrávat“**, 16. 6.) nečteme ani jednou (!), že dotazovaný něco „řekl“; podle reportéra „prohlásil“, „zhodnotil“, „vysvětloval“, „připomněl“, „uvažoval“, „posteskl si“, „připustil“, „porovnával“ a „přemítal s úsměvem“. Volba vhodných sloves přispěla v tomto případě k větší autenticitě interview.

Repertoár klišé sportovní publicistiky, tradičně spjatých s fotbalem, zůstal v podstatě stejný. Ve zpravodajství z ME 1988 i ME 2008 se objevují výrazy jako „oranje“ / „Oranje“ a „Tulipány“ (reprezentační tým Nizozemska), „squadra azzurra“ (reprezentační tým Itálie), „sborná“ (reprezentační tým SSSR, respektive Ruska).

V roce 1988 se psalo, že „Italové znovu vystoupili z ulity“, že Dánové očekávají z hlediště „povolený doping“, že „sborné narostla křídla“, ale naopak k Anglii „se štěstí dvakrát otočilo zády“. Všechny zúčastněné týmy pak hrály na šampionátu o „prvenství na evropském fotbalovém trůnu“.

Podobně se v roce 2008 v dějišti turnaje objevila „fotbalová horečka“. Míč vystřelený na branku opakovaně „orazítkoval břevno“ a trenéři po neúspěšných zápasech svých týmů museli „spolknout hodně hořkou pilulku“. Hustý déšť také přinesl „živou vodu na české kopačky“, i když možná právě tento „zápas moc fotbalové krásy nepobral“.

Fotbalová publicistika se obraznému pojmenování nikdy nevyhýbala („sešívání“, „svatyně“, „zahřívát lavičku náhradníků“...), avšak v jeho užívání by měli být novináři obezřetní, protože cesta od vynalézavých metafor ke klišé je v této oblasti velmi krátká.

4.5 Politické a ideologické pozadí agenturních zpráv

V roce 1988 oficiálně ještě stále platil požadavek vládnoucí komunistické strany na „uvědomělost“ novinářů. V Příručce novináře z roku 1985 jsou jako závazná směrnice přetištěna slova tehdejšího tajemníka UV KSČ Vasilu Biľaka z roku 1980 o tom, že „redaktoři, všichni pracovníci sdělovacích prostředků si musí uvědomit, že úroveň jejich

práce musí odpovídat úkolům socialistické výstavby (...) a že se zostřuje ideologický boj v mezinárodním měřítku²⁹.

Zpravodajství z ME 1988 však už žádný „ideologický boj“ nesvádělo. Spolková republika Německo, kde se turnaj konal, není líčena jako „bašta revanšismu“ či „hnízdo imperialismu“, kde „člověk vykořisťuje člověka“. S takto politicky vyhoceným slovníkem se ve sportovním zpravodajství ČTK (přinejmenším z ME 1988) na konci 80. let už nesetkáváme. Na druhou stranu agentura nereferovala o západním Německu jako o zemi svobody a prosperity. Důsledně užívanou zkratkou „NSR“ (místo oficiálního „SRN“) sice „komolila“ název státu, to však byl tehdejší úzus v československých sdělovacích prostředcích, možná výraz snahy o „zrovnoprávnění“ západního Německa s Německem východním (NDR) alespoň v jazykové rovině. Informace přesahující rámec fotbalového prostředí se ve zpravodajství z ME 1988 objevovaly jen výjimečně. Například do složené zprávy ze 17. června **„Další den ME v kopané“** je k čistě fotbalovým informacím přiřazen i nenápadný „hold“ jistému německému živnostníkovi, totiž cukráři, který upekł tříkilogramový dort trenéru SRN Franzi Beckenbauerovi jako výraz vděku za vítězství nad Dánskem.

Zvláštní kapitolu představovaly zprávy o sovětském mužstvu. Byla mu věnována trvalá pozornost (také proto, že se probíjalo do finále šampionátu), jeho dobré výkony byly oceňovány, ale ne ve větší míře než úspěchy ostatních týmů. Například v textu z 15. června **Irsko -SSSR 1:1 (1:0)**“ se uvádí: „Sovětský kolektiv však za těchto okolností znovu potvrdil mimořádnou psychickou odolnost a také výbornou fyzickou kondici.“ A současně se ČTK nebála kritizovat špatné výkony: „+Oranje+ výborně kombinovali, dokonale ovládali míč, zatímco sovětským hráčům se díky nepřesnostem pokusy o protiútok nedařily“ (**„Nizozemí -SSSR 0:1 (0:0)“**, 12. června).

Choulostivou otázkou byla nepřítomnost sovětských fanoušků v SRN. Zatímco o příznivcích ostatních národních reprezentací se psalo poměrně rozsáhle (a to nejen jako o výtržnících v ulicích německých měst) a opakovaně se uváděly i jejich vysoké počty, o fanoušcích SSSR, kteří nemohli na Západ svobodně cestovat, ČTK dlouho mlčela. Až den před finálovým zápasem (Nizozemsko – SSSR) do jedné složené zprávy (**„Zajímavosti“**, 24. června) dříve tabuizovaná skutečnost opatrně pronikla: „Pokud by o výsledku sobotního finále měly

---

²⁹ NOLČ, Marcel. *Příručka novináře. Sborník informačních dokumentů pro novináře*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1985, s. 15.

rozhodovat počty příznivců obou týmů na stadiónu, stalo by se jasným vítězem Nizozemsko. V Mnichově bude v rozhodujícím utkání hnát do útoku své miláčky minimálně dvacet tisíc fanoušků +oranje+ proti podstatně menší skupině příznivců sborné. Zkušený kormidelník sovětského celku Valerij Lobanovskij však v žádném případě neztrácí hlavu: +Proti Itálii byl rozdíl v publiku snad ještě propastnější, ale moji svěřenci tento divácký handicap překonali skvělou hrou+.

Závěr

Práce potvrdila mou hypotézu, že fungování nových technologií, jehož důsledky jsou na první pohled patrné v činnosti celé agentury, je prokazatelné i na poměrně malém vzorku. Ten srovnává sportovní zpravodajství ČTK ze dvou „stejných“ událostí, které od sebe dělí dvacet let.

K přechodu od tužek, poznámkových bloků, psacích strojů a výstřižkových archivů k výkonným počítačům (a notebookům) i rozsáhlé digitalizaci uložených dat a zavedení internetu nedošlo ze dne na den, ale postupným vývojem. Digitalizace a internetizace poznamenaly kvantitu i kvalitu agenturního zpravodajství. Změny jimi způsobené zdokonalily produkty agentury: zprávy se výrazně zlepšily díky propracovanějšímu systému klíčových slov i výraznému rozšíření jejich typologie. Možnost jejich aktualizace už není nijak časově omezena.

Je jisté, že internet usnadňuje a většinou i zkvalitňuje práci agentur, protože díky němu se do mediálního prostoru dostává nebývale velké množství rychle přenášených dat. Tato skutečnost však má i svá úskalí: výrazně se rozšířil počet (konkurenčních) informací a informátorů, s nimiž je agentura nepřetržitě konfrontována. Chce-li si uchovat své postavení na trhu, musí být v tomto dennodenním boji úspěšná.

Dnešní novinář (a vlastně ani čtenář) už není závislý na agenturním „předvýběru“, neboť sám může hojně čerpat z informací zveřejňovaných na webových stránkách institucí i jednotlivců, dokonce může „on-line“ sledovat mediální konkurenci. V případě sportovního zpravodajství není těžké dohledat internetové prezentace svazů, klubů i jednotlivců. Za krátkou dobu si oficiální stránky významných sportovních oddílů získaly respekt odborné i laické veřejnosti.

Tyto „výkladní skříně“ většinou, pomineme-li jejich marketingové aktivity, podávají seriózní informace a vyhýbají se spekulacím a nepotvrzeným zprávám. Servis pro média však pro ně – na rozdíl od agentur – není primární, stejně tak slouží svým fanouškům a v neposlední řadě i sponzorům.

Za poměrně krátkou dobu se internet vyprofiloval tak, že mu někdy agentury i další média stoprocentně věří a informace zveřejněné na webu už dál neprověřují. V historii se opakovaně stalo, že významná světová média v dobré víře převzala lživé informace z podvržených stránek plagiátorů a hackerů.

V závěru lze říci, že při všem dobrém i špatném, co internet přinesl, neztratila ČTK své nezastupitelné místo na českém trhu informací. Relativně pružně a včas reaguje na technické novinky a snaží se je rychle uplatnit ve svém servisu. Mezi klienty má tato agentura dobré jméno především díky poskytování rychlých, zároveň pravdivých a ověřených informací v promyšleně uspořádaném systému.

Resumé

Srovnání textového sportovního zpravodajství ČTK ze dvou evropských fotbalových šampionátů (1988 a 2008) ukazuje, jak se technologické, ale i politické a společenské změny promítly do agenturní práce. V první kapitole jsou stručně nastíněny počátky sportu v ČTK, dále je charakterizován stav agenturního sportovního zpravodajství ve sledovaných letech. Druhá a třetí kapitola mapují produkci ČTK z obou fotbalových turnajů. V chronologickém průřezu jsou uspořádány archivní nálezy o ME 1988 a ME 2008. Čtvrtá kapitola porovnává oba mediální obrazy, jak je vytvořila za odlišných podmínek ČTK: sleduje změny v typologii zpráv, grafické i typografické podobě jednotlivých textů i atributů agenturních produktů. Zaznamenává změny v jazykové rovině a u roku 1988 zachycuje rovněž dobový politický a ideologický vliv na práci ČTK. Zásadní změny, které způsobila ve (sportovním) zpravodajství ČTK digitalizace a internetizace mezi lety 1988 a 2008, jsou po důkladné komparaci i dvou relativně dvou malých vzorků průkazné.

Summary

The comparison of the sports news of the CTK during the two European Championships (1988 and 2008) shows that it was influenced not only by the changes in technology but also by the changes in the political and social workings of the agency. In the first chapter the beginnings of sport coverage within the CTK are briefly discussed, followed by the characterisation of the state of the agency during the periods covered. The second and third chapters talk about the way that the CTK created news stories at both of these football tournaments. The archive material is organised into a chronological cross section of both the European Championships of 1988 and the European Championships of 2008. The fourth chapter looks at and compares the overall media picture, how it was created using the different conditions within the CTK: it follows the typology of news, the graphical and typographical likenesses of individual texts and attributes of the products of the agency. It also notes the differences in the level of the language used, and especially during the 1988 championships shows how the political and ideological ideas of the time influenced how the CTK presented their work. The main changes that took place due to digitalisation and the advancement of internet in the way that sports news items were published between the years 1988 and 2008 are, after extensive comparison and after using two relatively small examples, extremely evident.

Použitá literatura

ČERMÁK, František a kolektiv. *Frekvenční slovník mluvené češtiny*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 510 s. ISBN 978-80-246-1425-0.

ČMEJRKOVÁ, Světa – DANEŠ, František – KRAUS, Jiří – SVOBODOVÁ, Ivana. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. 259 s. ISBN 80-200-0589-7.

HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1983. 187 s.

Kolektiv autorů. *Zpravodajství v médiích*. 1. dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.

Kolektiv autorů: *Encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN: 80-7106-484-X.

NOLČ, Marcel. *Příručka novináře. Sborník informačních dokumentů pro novináře*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1985. 375 s.

OSVALDOVÁ, Barbora – HALADA, Jan a kolektiv. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3. vyd. Praha: Libri, 2007. 263 s. ISBN: 978-80-7277-266-7.

STEJSKAL, Jan. *Zprávy z českého století. Tiskové agentury a česká společnost 1848 – 1948*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. 439 s. ISBN 978-80-7387-170-3.

ŠMÍD, Milan – TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009. 205 s. ISBN: 978-80-246-1661-2.

TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Tiskové agentury*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 109 s. ISBN:80-7184-459-4.

Internetové zdroje

Oficiální stránky České tiskové kanceláře

<http://www.ctk.cz/>

http://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/

http://www.ctk.cz/sluzby/vyhody_zprav_ctk/forma/

http://www.ctk.cz/sluzby/vyhody_zprav_ctk/struktura/

http://www.ctk.cz/sluzby/vyhody_zprav_ctk/typy/

Oficiální stránky UEFA (Unie evropských fotbalových asociací)

<http://www.uefa.com>

<http://en.euro2008.uefa.com/index.html>

<http://en.euro2008.uefa.com/history/season=1988/index.html>

Příloha

Rozhovor se současným vedoucím sportovního oddělení ČTK

JUDr. Ladislavem Josefem o zpravodajství ČTK z ME 1988 a ME 2008

JUDr. Ladislav Josef (nar. 1956) pracuje v ČTK od roku 1980. V době konání ME 1988 byl sportovním redaktorem agentury se zaměřením na fotbal, o dvacet let později (ME 2008) řídil jako vedoucí sportovní redakce ČTK. Rozhovor výlučně pro účely této bakalářské práce poskytl jejímu autorovi v dubnu 2009 a jeho konečnou podobu autorizoval.

Co vám utkvělo v paměti z fotbalového ME 1988?

Z čistě sportovního hlediska byl pro mě největším zážitkem výkon Marka van Bastena, jeho hattrick v zápase s Anglií nebo gól z neuvěřitelného úhlu proti Sovětskému svazu. Jako novinář rád vzpomínám na to, jak ČTK před mistrovstvím vydala barevný program s fotografiemi všech týmů, jaký jsme v té době znali jen z Kickeru (*časopis zaměřený na fotbal, vydávaný v SRN, pozn. J. S.*), se soupiskami a spoustou zajímavostí. To, co je dnes pro fanoušky běžná záležitost, byla tehdy naprostá rarita. Na dnešní poměry neuvěřitelný náklad 400 000 kusů se prodal během několika dní a distributor prohlásil, že by prodal i milion. Jako autor tohoto projektu jsem měl hřejivý pocit, že se blížíme do Evropy. O to víc mě mrzelo, že naši fotbalisti nepostoupili, a když tam nehrál náš tým, tak tam nejela ani ČTK. Německo sice bylo za rohem, ale také za „železnou oponou,“ takže jsem šampionát sledoval u televize. A podle ní jsme také dělali zpravodajství.

Šlo o vysílání tehdejší Československé televize, nebo jste měli přístup k nějaké zahraniční stanici?

ČST vysílala většinu zápasů. Problém byl jen u posledních utkání ve skupině, která se hrála souběžně. Měli jsme možnost sledovat na satelitu zahraniční televize, ale která to tehdy vysílala, si už nepamatuji.

Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi zpravodajstvím ČTK z ME 1988 a ME 2008?

Obrovský rozdíl je v technickém vybavení, které nám v dnešní době umožňuje dělat věci, o jakých jsme tehdy ani nesnili. Dnešní redaktor odlétá na takovou akci vybaven laptopem, mobilem, digitálním fotoaparátem, nahrávacím zařízením, to vše ve špičkové kvalitě. Takže pokud se třeba Baroš zraní při tréninku, tak máme do půlhodiny v Praze textovou zprávu

s hlasem hráče, trenéra a lékaře, fotografii hráče s tváří zkřivenou bolestí a zvukovou nahrávkou, v níž popisuje, co se mu stalo. Před dvaceti lety byly jedinými pracovními nástroji novináře tužka, blok a primitivní diktafon. Lepší vybavení nám dává možnost dělat lepší a mnohem detailnější zpravodajství. Rok 1988 a 2008 se z čistě novinářského hlediska porovnává dost těžko. Zásadní rozdíl je v tom, že tehdy v Německu nebyl náš reprezentační tým. Zpravodajství o něm totiž vždy tvoří podstatnou část agenturního servisu. V roce 2008 se dva redaktori ČTK na místě věnovali jen českým fotbalistům. Rozdíl byl i v tom, že tehdy hrálo jen osm mužstev, teď jich je šestnáct, to je mnohem větší počet zápasů, víc hráčů, víc zajímavostí. Ale i kdyby se v roce 2008 hrálo s osmi týmy, bude agenturní zpravodajství mnohem bohatší. To je otázka mnohem bohatších zdrojů, které nám přinesl především internet.

Ve finále ME 2008 hrálo Německo se Španělskem a přítomen byl zvláštní fotbalový zpravodaj ČTK. Je současným trendem agentury mít své lidi na důležitých akcích i bez české účasti, nebo to byla výjimečná situace, protože do Vídně, dějiště finálového utkání, je z České republiky blízko?

Obojí je pravda. Tady jsme využili skutečnost, že náš redaktor měl díky účasti českého týmu platnou akreditaci a do Vídně je to opravdu jen kousek. Do Jihoafrické republiky (*dějiště příštího světového šampionátu ve fotbale v roce 2010, pozn. J. S.*) speciálně na finále nikoho vysílat nebudeme, pokud tam ovšem nebude hrát český tým.

Jak jste v roce 1988 získávali informace, když jste neměli zpravodaje v místě konání ME a kromě toho ještě nebyl k dispozici internet?

Jak už jsem řekl, velkou část informací, včetně sestav a nejrůznějších statistik, jsme získávali z televizních přenosů. Vedle toho jsme využívali podobně jako dnes agentury, tedy Reuters, AP, AFP, DPA a specializovanou německou sportovní agenturu SID. Ale když redaktor nechtěl jen překládat a opisovat, tak si musel vést vlastní výstřížkový archiv. Z různých zahraničních časopisů jako World Soccer, Kicker, France Football jsme si vystříhovali a pečlivě schraňovali články o fotbalových hvězdách a z nich pak těžili při psaní. To, na co dneska stačí pár kliknutí na internetu, tehdy znamenalo hodiny mravenčí práce a plnou skříň výstřížků.

Jak ČTK v roce 1988 své zpravodajství šířila? Existoval ještě v agentuře dálnopis?

Rozesílání zpráv dálnopisem skončilo někdy koncem sedmdesátých let. V roce 1988 už existovalo elektronické propojení mezi ČTK a klienty, i když ve srovnání s tím dnešním bylo hodně primitivní.

Jaké technické vynálezy podle vás nejvíce ovlivnily během posledních dvaceti let práci ČTK?

Snad by se dalo sestavit jejich pořadí podle důležitosti, ale kouzlo je v tom, že se všechny tyhle vynálezy perfektně doplňují. A jeden bez druhého by neměl zdaleka takový význam. Když se podívám na to, co technika přinesla našemu „řemeslu“ za pouhých dvacet let, tak si vůbec netroufám odhadnout, kde budeme za dalších dvacet let.

- 1) Internet (v ČTK od 1996) nesmírně rozšířil zdroje zpravodajství, zvýšil jeho rychlost a dynamiku. Dnes si díky nejrůznějším on-line webům můžeme zprávu připravovat už v průběhu zápasu a například už pět minut po zápase můžeme médiím dodat obsáhlou zprávu se všemi obvyklými statistikami. V „předinternetovém“ období (pokud zápas nebyl v rozhlase nebo televizi) jsme museli čekat, až zprávu vydají světové agentury, a pak ji přeložit. Původně (ještě v onom roce 1988) jsme zahraniční agentury neměli ani v počítačovém systému, ale zprávy chodily jen na tiskárnu. Stačilo, aby v ní došel papír, a výsledek prostě nebyl. Na webech lze také najít mnohem víc podrobností a dalších zajímavostí, které v agenturách nejsou.
- 2) Laptopy (v ČTK od 1992) umožnily novinářům pracovat přímo z terénu, psát si zprávu průběžně do počítače a hned po skončení zápasu ji odeslat do redakce. Dříve si novinář dělal poznámky do bloku a po skončení zápasu je telefonoval do redakce stenografům, kteří je vkládali do redakčního systému. Cesta zprávy ke klientům tak byla mnohem delší.
- 3) Mobilní telefony (v ČTK od 1994) a wi-fi sítě na stadionech umožňují posílat reportérům zprávy prakticky odkudkoli. Dříve bylo prvním úkolem reportéra na nějaké akci sehnat pevnou linku, což byl hlavně v rozvojových zemích velký problém. Vzpomínám si, jak jsem na OH v Soulu v roce 1988, celý den běhal po sportovištích a sbíral informace. Každý večer po návratu na „základnu“ jsem dvě hodiny diktoval stenografkám. Do médií se zprávy dostávaly s mnohahodinovým zpožděním. (Ale na druhou stranu nebyl internet, takže to nikomu zase tak moc nevadilo.)
- 4) Nahrávací zařízení mp3 (v ČTK od 1999) nám umožňuje vytvářet a posílat z terénu krátké zvukové záznamy, což hlavně regionální rádia hodně využívají.

- 5) Digitální fotoaparáty (v ČTK v masovém využití od 1998) umožňují i laikům (tedy redaktorům) pořizovat a rychle dodávat klientům poměrně kvalitní snímky.
- 6) Software pro počítání sportovních tabulek (v ČTK od 2003) výrazně urychluje jejich „výrobu“. Dříve, při ručním počítání, jsme byli schopni vydávat tabulky jen u několika nejvýznamnějších soutěží. Dnes jich tabulkově pokrýváme více než padesát. A vydáváme je do několika minut po skončení zápasů.

Bylo sportovní zpravodajství v roce 1988 ještě výrazně ovlivněno komunistickou ideologií? Přišel například nějaký „příkaz shora“, aby se ve zpravodajství z ME 1988 psalo ve větší míře (a samozřejmě jen pozitivně) o sovětském týmu?

V roce 1988 už nic takového nebylo. Hysterii, kdy nám shora diktovali, co můžeme a nemůžeme psát, jsem zažil v roce 1984 kolem olympijských her v Los Angeles nebo po emigracích tenistů a hokejistů, kdy tenis téměř zmizel ze sportovních stránek a o NHL se vůbec psát nesmělo. V roce 1988 jsme v ČTK žádný pokyn, že máme psát nějak zvlášť oslavně o sovětských fotbalistech, neměli. V novinách to někde dělali sami z vlastní iniciativy. V tomto případě nemuseli ani lhát, protože „Sověti“ tam hráli opravdu dobře a získali stříbro.

Ve sportovním zpravodajství ČTK v roce 1988 tedy už žádná cenzura nebyla? Nikdo zprávy před vydáním nekontroloval?

Ve sportu už v osmdesátých letech neexistovala cenzura v tom smyslu, že by někdo „shora“ zasahoval do vytvořených zpráv. Ale existovala „obecná nařízení“, která zakazovala propagovat profesionální sport, takže v servisu ČTK by se těžko hledaly například zprávy ze světa golfu nebo z NHL. Tabu byly příjmy sportovních hvězd a všechno, co by nějak oslavovalo „západní styl života“. Někdy docházelo k tragikomickým situacím. Vzpomínám si, jak měl jeden kolega průšvih, když v roce 1980 napsal z dnešního pohledu bezproblémovou zprávu o tom, že pořadatelé olympijských her v Lake Placid mají pro účastníky připraveno sedm tun šunky. Šunka tehdy byla na tuzemských pultech nedostatkové zboží...

Jak to bylo speciálně u fotbalu?

Fotbal jako „lidová zábava“ tak velká omezení neměl, i když nějaké podrobné zprávy například z anglické ligy v servisu ČTK ani v novinách také nevycházely. Když jsme se snažili tuhle bariéru nějak prolomit, dostávali jsme od funkcionářů KSČ, kteří měli tisk

v náplni práce, následující vysvětlení: „Oni“ o naší lize také nepíší. Opravdové zásahy „shora“ jsme zažili jen při kauzách, které překročily rámec sportu, například při emigraci fotbalistů Kubíka a Knoflíčka.

Kdy podle vás nastal ten zlom?

Nedá se hovořit o nějakém zlomovém momentu. Ta pravidla se postupně uvolňovala spolu s celkovou atmosférou ve společnosti a s tím, jak novináři opatrně a po malých krůčcích zkoušeli, kam až mohou zajít. Ale určité hranice byly až do listopadu 1989 nepřekročitelné.

Kolik lidí ze sportovního oddělení ČTK pracovalo na zpravodajství z ME 1988 a kolik z ME 2008?

Přímo na ME v roce 1988 vzhledem k neúčasti našeho týmu nebyl nikdo. Zpravodajství v Praze jsme dělali tři. V roce 2008 byli na ME dva sportovní redaktori a jeden fotoreportér a atmosféru popisoval stálý zpravodaj ČTK ve Vídni. V Praze je doplňoval čtyřčlenný tým, jemuž ve vypjatých chvílích pomáhali ještě další redaktori.

Kolik členů měla celá sportovní redakce v roce 1988 a kolik jich má dnes?

Sportovní redakce měla v roce 1988 deset redaktorů v Praze, po jednom v Brně a Ostravě a dalších šest v Bratislavě, protože sportovní servis byl v obou částech federace a také vycházel česky i slovensky. Tehdy ještě neexistoval systém editorů a redaktorů, všichni redaktori se střídali ve službách na místech editorů. Jedinou výhodou bylo, že měli k ruce písárku, takže zprávy nepsali, ale diktovali. Dnes má sportovní redakce šest editorů, deset redaktorů v Praze a po jednom v Brně a Ostravě. Sportovní redakce je z původních redakcí Četky jedinou, která ve srovnání s předlistopadovým obdobím zvýšila počet pracovníků. Dramaticky totiž vzrostly požadavky klientů a s nimi i počet sportovních zpráv.

Kolik měla celá ČTK zahraničních zpravodajů v roce 1988 a kolik o dvacet let později?

Stálých zahraničních zpravodajů měla ČTK v roce 1988 třiadvacet. V roce 2008 jen deset a k tomu samostatnou redakci na Slovensku. Největší rozdíl je v tom, že tehdy síť zahraničních zpravodajů dotoval stát. Ministerstvo zahraničí mělo zájem, abychom měli zastoupení v celém tehdejším socialistickém bloku, přestože efektivita většiny takových poboček byla velmi nízká. V současné době, kdy ČTK nedostává žádné dotace, by pobočky v Havaně, Bukurešti, Sofii, nebo Hanoji byly nesmyslným luxusem.

Obsahuje digitální archiv infobanky ČTK všechny zprávy o fotbalovém ME 1988, nebo některé existují pouze v „papírovém archivu“ ČTK?

Jsou tam všechny. Během turnaje jsme jich vydali 109. Loni jich během tří týdnů bylo 798.

Jak si vysvětlit, že ve zpravodajství z ME 1988 existuje velké množství složených zpráv? Tedy takových, které mají pod společným titulkem třeba sedm polytematických odstavců.

Říkalo se tomu „skládačka“. Do ní se dávaly krátké, jednodstavcové zprávičky, které by v tehdejší podobě zpravodajství nevydaly na samostatnou plnohodnotnou zprávu. Inspirace byla zřejmě v novinách, kde takové pel-mel skládačky vycházely a i dnes někde vycházejí.

Jaké bylo podle vás postavení sportovního zpravodajství v celkové tvorbě ČTK v roce 1988 a v roce 2008? V čem se změnilo a v čem naopak zůstalo stejné?

Před rokem 1989 bylo sportovní zpravodajství v rámci celkového servisu ČTK na okraji zájmu. Středem pozornosti se paradoxně stávalo hlavně při spartakiádách, což byly z hlediska vedení ČTK akce důležitější než olympiáda. Jinak měla sportovní redakce určitou autonomii a do její práce prakticky nikdo nezasahoval. Že sport v předlistopadové éře nebyl považován za něco důležitého, dokresluje skutečnost, že v archivu ČTK prakticky neexistují sportovní zprávy vydané před rokem 1988. Autonomie a nezájem o sport měly pochopitelně své stinné stránky. Bylo nemyslitelné, aby redaktor ČTK letěl na tak „nedůležitou“ událost, jakou byl například zápas Sparty na Realu Madrid. Dnes je sportovní zpravodajství plnohodnotnou součástí servisu ČTK a jeho postavení odpovídá zájmu klientů, čtenářů novin a diváků.

Vraťme se ještě k ME 1988. Proč se u zpráv tak zřídka uváděly zdroje?

Jak už jsem říkal, zdrojem byla často televize, ale psát, že van Basten dal gól podle České televize, to bychom nedělali ani dnes. Ve sportovních zprávách výsledkového typu ani v současné době zdroje neuvádíme. Ale pokud je tam nějaká přímá řeč, tak by mělo být jasné, komu to dotyčný řekl. Tehdy se na to tolik nehledělo.

Všiml jsem si, že v den konání finálového zápasu změnila ČTK ve svém zpravodajství bez jakéhokoli vysvětlení zavedená klíčová slova „Kopaná;ME“ na „Fotbal;ME, v dalších dnech se však vrátila k původním klíčovým slovům. Máte pro to nějaké vysvětlení?

Tehdy ještě fenomén klíčových slov nebyl zdaleka tak propracovaný jako dnes. Nebylo to ani nutné vzhledem k malému počtu zpráv. Fotbalu se tehdy ještě oficiálně říkalo kopaná, změnu jsme udělali v roce 1993, ale občas se tohle slovo omylem objevilo i dříve. Viz finále. To je případ, kdy autor nepochopitelně vybočil z řady. Nebo předstihl dobu? Systém klíčových slov jsme začali vytvářet na začátku 90. let a dodnes ho vylepšujeme.

Proč se flešové zprávy označovaly jen klíčovým slovem „Fleš“? Toto obecné označení přece necharakterizovalo obsah zprávy.

To byl dřívější redakční systém, ve srovnání s dnešním hodně primitivní. Fleši bylo tak málo, že už nepotřebovaly další rozlišení.

Podle čeho se řídila pravidla pro podpisy zpráv? Kdy se pod článkem objevilo celé jméno autora a kdy pouze zkratka?

Celé jméno by mělo být u významnější zprávy, v níž je patrný přínos autora, není to tedy jen překlad. Ale tehdy to bylo hodně nahodilé.

Existovala tehdy nějaká závazná pravidla pro psaní titulků? Proč se někdy objevují jen několikaslovné a jindy naopak ve formě dlouhé nedokončené věty?

Ani tady nebyla přesná pravidla, záleželo na autorovi, nikdo to neřešil.

Co znamená zkratka „/vykr./“? Například za větou „Vyprodané hlediště stuttgartského Neckarstadionu s kapacitou 70.000 diváků by mělo být z poloviny zaplněno italskými fanoušky /vykr./“?

Ta zkratka znamenala vykřičník. Tehdejší klávesnice našich počítačů totiž vykřičník neměla. Ostatně i dnes s vykřičníky hodně šetříme, je to zbytečné.

Proč se uvozovky (například u přímé řeči) označovaly na začátku i na konci znakem +, a ne klasickými uvozovkami?

To mělo stejný důvod jako u „vykr.“, na klávesnici znaky „a“ nebyly. Úzus byl psát místo nich +.

X X X